

Handläggare
Lena LarsenTill
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2020-04-23

Telefon: 08508 220 23

Underlag för budget 2021 med inriktning 2022 och 2023

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens förslag till underlag för budget 2021 med inriktning för 2022 och 2023.
2. Nämnden överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Nämnden har i underlaget redovisat en övergripande och sammanfattande analys av verksamhetens utveckling de kommande åren. Underlaget beskriver trender, utvecklingstendenser, lagförslag, strukturella frågor och demografiska förändringar, effekterna av dessa samt eventuella åtgärder.

Bakgrund

Enligt kommunallagen ska kommunens budget innehålla en plan för ekonomin för en period av tre år, där budgetåret utgör periodens första år. Nämnderna ska under respektive relevant inriktningsmål redovisa en övergripande och sammanfattande analys av verksamhetens utveckling de kommande åren. Underlaget ska beskriva trender, utvecklingstendenser, analysera lagförslag, strukturella frågor och demografiska förändringar, effekterna av dessa samt eventuella åtgärder. I detta ingår att beakta lokalförsörjning, kompetensförsörjning samt omstrukturerings- och investeringsbehov. Avvikelser eller förändringar jämfört med gällande plan för åren 2021 och 2022 ska analyseras och kommenteras.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av både Hägersten-Liljeholmens och Älvsjö stadsdelsförvaltningar. Ärendet samverkas i förvaltningsgruppen i Hägersten-Liljeholmen den 14 april och i Älvsjö den 16 april.

Jämställdhetsanalys

Beslutsunderlag ska innehålla en jämställdhetsanalys som belyser hur beslutet förhåller sig till stadens jämställdhetspolitiska mål. Analys av jämställdheten framgår i ärendet under rubriken jämställdhet i inledningen samt under nämndens verksamhetsområden.

Innehållsförteckning

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	5
1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.....	10
1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt.....	12
1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden.....	13
2 Nämndens verksamhetsområde.....	14
2.1 Förskoleverksamhet.....	14
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid.....	16
2.3 Äldreomsorg.....	18
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....	20
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.....	23
2.6 Stadsmiljöverksamhet.....	27
2.7 Ekonomiskt bistånd.....	29
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder.....	30
2.9 Övrigt.....	31
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	31
3.1 Drift.....	31
3.2 Investeringar.....	32
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	33
4 Lokalförsörjningsplan.....	33
4.1 Inledning.....	33
4.2 Pedagogisk verksamhet.....	34
4.2.1 Nuläge 31 januari 2020.....	34
4.2.2 Planering av lokaler för år 2021-2030 (första planeringsperioden).....	35
4.2.3 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2031-2040 (andra planeringsperioden).....	38
4.2.4 Enskilt driven förskola eller fristående skola.....	38
4.3 Annan kommunal verksamhet.....	38
4.3.1 Nuläge 31 januari 2020.....	38
4.3.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet.....	39
4.4 Övrigt.....	40
4.4.1 Bedömd hyreskostnadsutveckling.....	40
4.4.2 Samverkan.....	40

4.4.3 Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år.....	41
5 Övriga redovisningar.....	41

Bilaga

Klimatinvesteringar 2021-2023

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Verksamhet

Hägersten-Älvsjö är ett av Stockholms snabbast växande stadsdelsområden. Stadsdelsnämndens bidrag till att uppfylla kommunfullmäktiges mål är att ansvara och driva verksamheter och service av god kvalitet för de som bor och kommer att bo i stadsdelsområdet samt att i dialog med invånare och brukare utveckla den service som ges inom olika verksamhetsområden.

Stadsdelsnämnden har ansvar för en stor del av stadens välfärdsverksamhet såsom kommunal förskoleverksamhet, äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri, barn, kultur och fritid, ekonomiskt bistånd, arbetsmarknadsåtgärder, stadsmiljöarbete samt lokalt näringslivsarbete. Stadsdelsnämnden ansvarar även för viss tillsynsverksamhet samt konsumentvägledning. Vidare har stadsdelsnämnden en viktig roll i stadens trygghetsskapande arbete.

Demografi

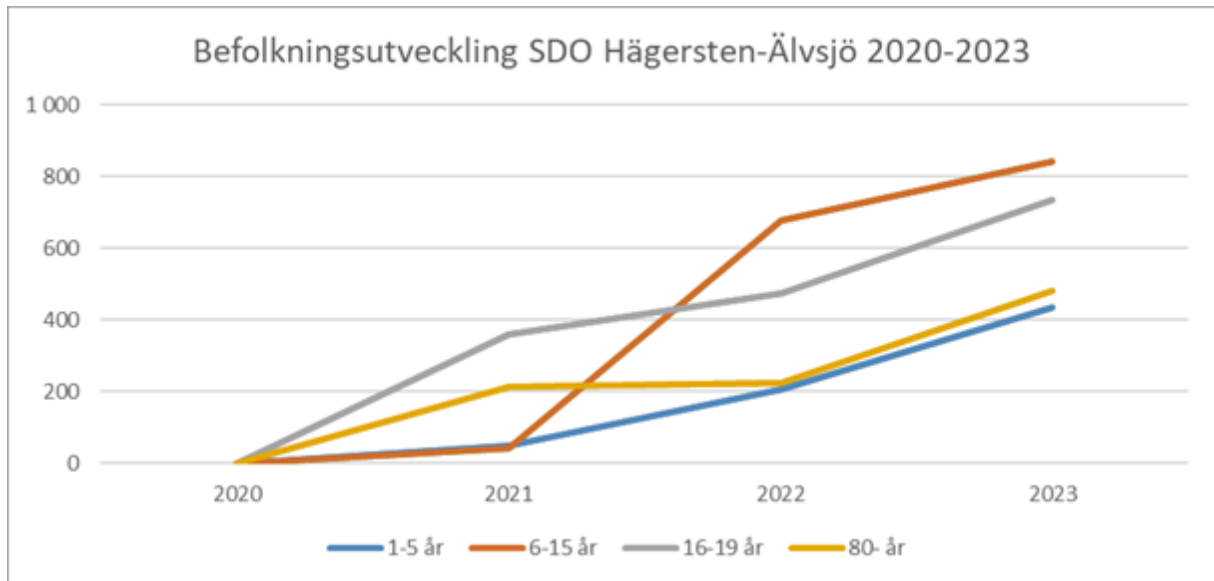
I Hägersten-Älvsjö stadsdelsområde bor det ca 125 000 personer. Inom stadsdelsområdet finns stadsdelarna Aspudden, Fruängen, Gröndal, Herrängen, Hägersten, Hägerstensåsen, Liseberg, Liljeholmen, Långbro, Långsjö, Midsommarkransen, Mälarhöjden, Solberga, Västberga, Västertorp, Älvsjö, Örby slott.

Prognos över befolkningsutvecklingen i stadsdelsområdet under planperioden.

Befolkning	2020	2021	2022	2023
0 år	1 980	2 030	2 105	2 174
1-5 år	8 524	8 567	8 730	8 957
6-15 år	14 531	14 889	15 207	15 373
16-19 år	4 292	4 504	4 765	5 027
20-24 år	5 794	5 817	6 068	6 196
25-64 år	73 665	74 574	76 149	77 536
65-79 år	12 744	13 189	13 605	13 871
80-89 år	2 947	3 049	3 216	3 498
90- år	922	895	879	854
Totalt	125 404	127 518	130 728	133 484
Kvinnor	63 627	64 651	66 239	67 589
Män	61 777	62 867	64 489	65 895
Totalt	125 404	127 518	130 728	133 484

Källa: Sweco AB

Under de närmaste 3 åren beräknas Hägersten-Älvsjös befolkning öka med ca 6 %. Störst ökning sker i grupperna ungdomar i gymnasieåldern, äldre pensionärerna (över 80 år) samt nyfödda.

Oavsett ålder ska stadsdelsområdets invånare liksom besökare och företagare uppleva Hägersten-Älvsjö som tryggt och attraktivt.

Ekonomi

Stadsdelsförvaltningen ser en stor utmaning i att utveckla verksamhetsområdena individ- och familjeomsorg, äldreomsorg samt stöd och service till personer med funktionsnedsättning, så de ryms inom beslutad budget. Områdena har under 2019 sammantaget redovisat underskott.

Inom individ- och familjeomsorgen är det främst inom Barn och ungdomsenheten och Vuxenheten som underskotten varit stora. Verksamheten står inför att dels kunna möta de kvalitetskrav som ställs på verksamheten och klara uppdragen inom given budgetram.

Svårigheterna inom äldreomsorgen beror på att antalet placeringar främst inom demenssjukdomar ökar samt att tomgångshyror för lediga lägenheter påverkar ekonomin. Inom äldreomsorgen pågår en översyn och genomlysning av verksamheterna.

Agenda 2030

Det är lokalt som stora delar av arbetet för att nå de globala målen genomförs. Förvaltningen bidrar till att uppfylla mål och delmål genom sin ordinarie verksamhet t.ex. trygghetsarbetet, stadsutveckling, jämställdhetsintegrering, barnrättsperspektiv, tillgänglighet och delaktighet för kvinnor och män med funktionsnedsättning, äldreomsorg, förskola, klimat- och miljöarbete med mera. Under planperioden utgår förvaltningen i från Agenda 2030 som övergripande styrdokument i all verksamhetsutveckling. Stadsdelsnämndens uppdrag kopplar främst till följande hållbarhetsmål:

- Ingen fattigdom
- God hälsa och välbefinnande
- God utbildning för alla
- Jämställdhet
- Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- Minskad ojämlikhet
- Hållbar konsumtion och produktion

- Ekosystem och biologisk mångfald
- Fredliga och inkluderande samhällen

Samverkan med andra nämnder och bolag inom följande

Trygghet och säkerhet

Stadsdelsförvaltningen har nära samverkan med trafikkontoret, stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret i trygghets- och säkerhetsfrågor. I all detaljplanering, förändringar i offentlig miljö och stadsutveckling i stort så tas trygghetsfrågan i beaktning. Samtliga förvaltningar har en samförståelse om att trygghetsfrågor är viktiga och att förvaltningar som har kontroll över stadsmiljön har möjlighet att göra faktiska insatser för att öka tryggheten. En del av detta är planering för att skapa samhörighet, i boendemiljö och offentliga gemensamma platser där människor spontant och planerat kan mötas.

Vägen till arbete och egen försörjning

Förvaltningen intensifierar samverkan med arbetsmarknadsförvaltningens verksamheter Jobbtorg Stockholm och START för att tillfullo kunna säkra att individanpassade insatser i rätt tid når fram till arbetslösa försörjningsstödstagare. Förvaltningens samverkan behöver utvecklas och vara mer aktiv både för den enskilde och på ledningsnivå.

Det pågår ett paradigmskifte för personer med funktionsnedsättning och synen på deras rätt till sysselsättning kontra rätten till utbildning och arbete. Förvaltningen utvecklar samverkan med båda arbetsmarknadsförvaltningen och utbildningsförvaltningen samt försäkringskassa, arbetsförmedling och näringslivet för att kunna erbjuda en väg från sysselsättning eller daglig verksamhet till arbetet eller studier.

Näringslivsfrämjande arbete och näringslivssamverkan

Förvaltningen samverkar framför allt med trafikkontoret, utifrån de synpunkter företagarföreningarna har på parkerings- och trafikfrågor, samt drift och underhåll av gator och torg.

Kompetensförsörjning, med särskilt fokus på ledarskap, hälsa, medarbetarnas kompetens samt eventuella omställningsbehov

Förvaltningen kommer att behöva arbeta aktivt, övergripande och långsiktigt med kompetensförsörjning för att utveckla, behålla, attrahera och rekrytera potentiella medarbetare och chefer. I detta är det särskilt viktigt att beakta den framtida kompetensförsörjningen i växande verksamheter liksom ett strukturerat arbete med successionsplanering för chefer och andra nyckelbefattningar.

Under planperioden kommer det att finnas stora rekryteringsbehov mot bakgrund av att vissa verksamheter behöver utökas utifrån befolkningstillväxten i stadsdelsområdet samt på grund av den rörlighet som finns inom vissa yrkesgrupper. Det kommer särskilt att råda vissa utmaningar att rekrytera förskollärare, utbildade undersköterskor till hemtjänst samt erfarna biståndshandläggare och socialsekreterare till socialtjänst. Konkurrensen i länet är fortsatt hög.

Behovet av att arbeta för att förbättra förutsättningarna för chefer samt kompetensutveckling med tillhörande utbildningsinsatser för chefer och ledare behöver analyseras och genomföras.

Förskolan kommer under planperioden att ha olika digitaliseringsuppdrag som prioriterade

frågor. Det kommer också att ske fortsatta satsningar på språkutveckling för omvårdnadspersonal.

Arbetet med att förbättra arbetsmiljön för socialsekreterare, biståndshandläggare, förskollärare och barnskötare fortsätter. Förvaltningen kommer under planperioden att erbjuda till exempel verksamhetsförlagd utbildning för studenter, traineeplass, praktikplatser och sommarjobb.

Förvaltningen kommer att fortsätta arbetet för att säkerställa att antalet anställda med ofrivilliga deltidar minskar ytterligare genom handlingsplaner för samtliga verksamheter och aktiv uppföljning av dessa.

För att få ner sjukfrånvaron kommer samarbete att ske mellan berörd chef och HR-funktionen om att löpande kartlägga långtidssjukskriven personal och att planera för en återgång i arbete där så är möjligt. Förebyggande och främjande insatser för att undvika ohälsa är prioriterade. Utbildningar för chefer och skyddsombud kommer att sättas in vid behov liksom andra främjande insatser.

En digital förvaltningsövergripande introduktion kommer att arbetas fram som dockar i stadens övergripande digitala introduktion.

Investeringsbehov

Stadsdelsnämndens omfattande utbyggnad av förskolor under planperioden utgör det största investeringsbehovet.

Effektiv lokalförsörjning

Stadsdelsnämnden arbetar strukturerat med att säkerställa att verksamheterna kan bedrivas enligt plan med en tillräcklig mängd lokaler på kort och lång sikt. Nämnden effektiviserar sitt lokalbestånd genom en översyn av lokaler med verksamhetsanpassningsbehov och underhållsbehov för att strategisk kunna förändra lokalbeståndet.

Innovation och effektiva arbetssätt

Stadsdelsnämnden stödjer den verksamhetskultur inom utförarverksamheterna inom funktionshinderområdet och socialpsykiatri som uppmuntrar innovationer och nytänkande. Brukarens självständighet och oberoende är i fokus för kvalitetsutvecklingen. Under planperioden kommer implementeringen av digitala verktyg och annan välfärdsteknologi att fortgå.

Innovationssatsningar på detta område är:

- Implementeringen av resultat från LUM-projektet MALK (bland annat digital teknik för ökad självständighet för boende på grupp- och servicebostäder)
- Nystartade LUM-projektet *En plats för dig* inom träfflokaler och sysselsättningsverksamhet inom socialpsykiatri (utveckling av verksamhet med metoden tjänstedesign)
- Nystartade LUM-projektet inom grupp- och servicebostäder (*Egna pengar, egen makt*)

Det lokala kompetens- och utvecklingsforumet (LKUF) som verkar inom ramen för handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation är ett forum som kan fungera som bas för utveckling av innovationer inom socialtjänstens myndighetsutövning. För närvarande pågår ett arbete med evidensbaserad praktik och

systematisk uppföljning. LKUF kommer att pröva ett samarbete med Stockholm Lab.

Inom ramen för handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation samverkar förvaltningen som en av tre stadsdelsförvaltningar med Stockholms Universitet och socialförvaltningen rörande utveckling av socionomprogrammet. Satsningen går under namnet Pilot 2020 och har som syfte att stärka kunskapen och förståelsen för vad det innebär att vara yrkesverksam socionom i en politisk styrd organisation.

För öppenvård i egen regi som ges av individ- och familjeomsorgen till barn, unga och deras familjer samt till vuxna missbrukare är förvaltningen intresserad av att, inom staden eller i regioner inom staden undersöka förutsättningarna för samordning eller samverkan. Samordning eller samverkan torde kunna öka tillgången till ett brett utbud av evidensbaserade metoder och behandlingsprogram och metoderna och programmen kan lättare kvalitetssäkras och hållas metodtrogna. Öppenvårdsbehandling i en större skala, i större verksamheter kan också utgöra underlag för utvärdering och forskning så att fler metoder blir evidensbaserade.

Förvaltningen avser att ingå en avsiktsförklaring med Region Stockholm om att undersöka förutsättningarna för en familjecentralsliknande verksamhet. Samverkan om detta projekt kommer att ske med stadsdelsförvaltningarna i centrala staden. Syftet är att utveckla en verksamhet som samordnar och tillgängliggör det utbud av tidiga och förebyggande insatser som i dag finns för barn, unga och deras föräldrar. Projektet ska ses som ett sätt att förbereda inför kommande ändringar av socialtjänstlagen och inom projektet kommer digitala lösningar att prövas.

Förvaltningen ska under hösten 2020 ingå i ett VFU-kuster tillsammans med Skärholmens stadsdelsförvaltning. Kusterorganisationen är ny för stadens stadsdelar och är ett initiativ från Stockholms universitet i syfte att effektivisera och höja kvaliteten i den verksamhetsförlagda utbildningen. Det är också ett sätt att säkerställa kompetensförsörjningen av förskollärare i stadsdelens förskolor som en attraktiv framtida arbetsgivare. Förskoleavdelningen kommer i samarbete med Skärholmen anpassa sin organisation och rutiner kring mottagandet.

Klimat

Förvaltningen ser ett behov att skruva upp klimatambitionerna om staden ska nå sina egna mål. En fossilfri organisation 2030 och en klimatpositiv stad år 2040 är enorma utmaningar. Klimatinvesteringarna har främst fokuserat på energieffektiviseringsåtgärder. Det kommer dock behövas omfattande systemförändringar för att nå de uppsatta målen. Detta kommer kräva samverkan mellan förvaltningar och bolag och tydlig styrning från staden.

Jämställdhet

Arbetet med jämställdhetsintegrering som strategi för att uppnå jämställda verksamheter för stadsdelsområdets invånare ska fortsätta. Det innebär att jämställdhetsperspektivet integreras i alla verksamheter. Avvikelse ska synliggöras och analyseras. Om analysen visar omotiverade skillnader ska åtgärder vidtas. Se vidare under rubriken Nämndens verksamhetsområden.

1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Förskola

Öka likvärdigheten mellan den nya stadsdelens förskolor genom

- Kompetensförsörjning och kompetensutveckling är prioriterat för att säkerställa behovet av förskollärare, barnskötare och rektorer med rätt kompetens.
- Förskolans reviderade läroplan (Lpfö 18) ska fortsatt implementeras i verksamheten med särskilt fokus på målområdet omsorg, utveckling och lärande, barnkonventionen, hälsa och rörelse samt barns förutsättningar att utveckla adekvat digital kompetens.
- Vidareutveckla formerna för det övergripande systematiskt kvalitetsarbete.
- Fortsätta utveckla strategiskt prognosarbete och analyser för att bedöma behovet av förskoleplatser på både kort och lång sikt. Utifrån prognoser anpassa antalet förskoleplatser utifrån geografiskt behov och lokalernas funktionalitet.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

- Arbeta aktivt för att öka antalet bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning i stadsdelsområdet i samverkan med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden
- Utveckla insatserna inom funktionshinderområdet så att brukarnas egenmakt stärks
- Utveckla digitalisering och användandet av digitala verktyg för att höja kvaliteten och stödja brukarna i att använda den digitala tekniken

Individ och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

- Anpassa kostnaden för individ- och familjeomsorgens insatser till given budgetram med bibehållen och ökad kvalitet.
- Utveckla den systematiska uppföljningen av insatser inom individ- och familjeomsorgen i syfte att säkerställa att insatserna motsvarar behoven samt ger önskat resultat.
- Utveckla arbetet med förebyggande och tidiga insatser till barn och ungdomar i samverkan med skola, förskola, fritid och polis.
- Motverka kriminalitet hos barn, unga och unga vuxna.
- Fortsätta utvecklingen av arbetet riktat mot hemlöshet.
- Verka för fungerande samverkan med Region Stockholm för vuxna och unga vuxna med psykisk ohälsa och/eller missbruk.
- Utveckla och modernisera insatserna för socialpsykiatrins brukare.

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknad

- Utveckla mottagandet av nyanlända och stödjade målgruppen i sin etablering, till exempel med bostad, sysselsättning och deltagande i samhällslivet.
- Metodutveckling och samverkan med myndigheter, näringsliv och civilsamhälle för att motverka långvarigt bidragstagande hos grupper som står långt från arbetsmarknaden.

Trygga stadsmiljöer

- Bidra till trygga stadsmiljöer genom att lyfta fram dessa aspekter i stadsplaneringen.
- Underhålla parker och naturområden med utgångspunkt i trivsel och trygghet.
- Söka stadens trygghetsmedel för att förbättra trygghetsupplevelsen i stadsdelens utemiljöer.
- Arbeta med platssamverkan i Älvsjö centrum, Liljeholmen och Västertorp, tillsammans med fastighetsägare och andra förvaltningar för att åtgärda trygghetsbrister i den offentliga miljön.
- Genomföra trygghetsvandringar med andra förvaltningar, fastighetsägare, kommunpolis och civilsamhället.
- Skapa bra möjligheter för nattvandring och föräldravandring att etablera sig och sedan stötta så att vandringarna blir livskraftiga.

Fritiden

- Utveckla arbetet med verksamheter fria från våld för ökad trygghet och jämställdhet.
- Utveckla arbetet med fritiden som skyddsfaktor.
- Utveckla hållbara metoder och arbetssätt för fritiden i den sammanhållna preventionen och i det gemensamma förebyggande arbetet.
- Utveckla det långsiktiga arbetet med ungas delaktighet och inflytande.
- Öka och utveckla samverkan med andra aktörer inom både det främjande och förebyggande arbetet.

Äldreomsorg

- Säkerställa en rättssäker och likställig biståndsbedömning med ett folkhälsoperspektiv.
- Utveckla den uppsökande verksamheten genom ökade informationsinsatser till äldre och anhöriga om äldreomsorgens insatser.
- Fortsätta att utveckla hemtjänsten för att kunna möta olika målgruppers behov och ge en trygg och säker vård och omsorg i hemmet för att underlätta för de äldre att bo kvar i det egna hemmet.
- Ökad samverkan för att säkerställa en trygg och säker övergång från slutenvården till äldreomsorgen med fokus på bland annat samordnade individuella planer (SIP) utifrån den enskildes behov.
- Fortsätta att utveckla och stärka teamarbetet för en trygg och personcentrerad vård och omsorg.
- Utveckla aktivitetscenter och vidareutveckla sociala mötesplatser.
- Fortsätta utveckla tryggt mottagande i hemmet.
- Arbeta med metod- och rutinutveckling för en jämställd handläggning.
- Digitaliseringsarbetet fortsätter för att öka kvaliteten inom vård och omsorg.

1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Näringsliv

- Bidra till ett gott lokalt företagsklimat i Hägersten-Älvsjö.
- Erbjud stöd och vägledning till företagarföreningarna i dess kontakter med staden och utveckla samarbetet.
- Lyfta fram företagarnas behov och synpunkter på trygghet.

Bostäder

- Vid nybyggnationer planera för bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar.
- Arbeta med boendeplanerna för både äldre och funktionshinderområdet. tillsammans med Skärholmen i region västra söderort för att säkerställa framtida behov av bostäder.
- Se till att det finns träffpunkter för samvaro, kultur och föreningsliv i anslutning till där människor bor och verkar.

Hållbarhet och klimat

- Utöka antalet miljövänliga transportmedel i form av elbilar, hybridbilar och elcyklar
- Fasa ut kemikalier i verksamheterna och rapportera i miljöförvaltningens kemikaliehanteringssystem
- Arbeta för att alla förskolor uppnår nivå 2 i Kemikaliesmart förskola
- Öka andelen ekologisk och vegetarisk mat i nämndens verksamheter
- Öka källsorteringen av förpackningar och matavfall från nämndens verksamheter

Park och natur

- Utveckla tillgänglighet och biologisk mångfald i Älvsjöskogens naturreservat.
- Rusta upp Örby slottspark och Långbroparken.
- Rusta upp Blomsterdalens park i Årstadal.
- Rusta upp Kerstin Hesselgrens park i Fruängen.
- Komplettera och rusta upp Herrbackens lekplats i Herrängen.
- Genomföra mindre parkinvesteringar utifrån bland annat medborgarförslag.
- Underhålla parkvägarna så att gång- och cykelresor blir attraktiva färdmedel.

Förskola

- Barnperspektivet ska synliggöras för att bidra till undervisningsmiljöer som främjar barns behov och utveckling.
- Undervisningsmiljöerna utomhus utvecklas för att möta läroplanens krav med särskilt fokus på fysisk aktivitet och rörelse.
- Hållbar utveckling prioriteras genom att alla förskolor uppnår nivå 2 och nivå 3 (i de delar där förskolan har möjlighet att påverka) enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola.

Äldreomsorg

- Fortsatt planering och anpassning av boendeformer för äldre utifrån behov, efterfrågan och trygghet.

- Utveckla äldreomsorgens öppna mötesplatser i samverkan med föreningslivet för att nå fler äldre samt med stadsdelsförvaltningarna i region för att utreda möjligheterna för öppethållande vid storhelger och på sommaren.

1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Förvaltningsövergripande

- Förbättra arbetsituationen för de prioriterade yrkesgrupperna socialsekreterare, biståndshandläggare, förskollärare och barnskötare utifrån pågående handlingsplaner.
- Erbjuder verksamhetsförlagd utbildning för förskollärostudenterna och socionomstudenterna samt praktikplatser och feriearbeten för att säkra framtida kompetensförsörjning.
- Integrera jämställdhetsperspektivet i arbetet med styrning och uppföljning, undersöka vad det finns för specifika jämställdhetsutmaningar och med dessa som underlag göra verksamhetsförbättringar.
- Utveckla arbetet med barnrättsperspektivet utifrån att barnkonventionen blivit svensk lag.

Förskola

- Förskolorna ska utveckla arbetssätten med digitala verktyg för pedagogisk dokumentation, administration och kommunikation med vårdnadshavarna.
- Förskoleavdelningen ska samverka med förvaltningens stödfunktioner för ekonomi, HR och lokaler för att säkerställa en effektiv resursanvändning.
- Förskoleavdelningen ska fortsätta att utveckla befintliga arbetssätt och rutiner för att bättre möta variationerna i barnantal och barnomsorgsgaranti.
- Förskoleavdelningen ska fortsätta att utveckla arbetssätten för barn i behov av särskilt stöd.

Äldreomsorg

- Satsning på användning av digital teknik i äldreomsorgens verksamheter för ökad trygghet, självständighet och livskvalitet för den äldre.
- Fortsatt satsning på kompetensutveckling för äldreomsorgens medarbetare utifrån äldreomsorgens prioriterade områden.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

- Förvaltningen stödjer den verksamhetskultur inom utförarverksamheterna inom funktionshinderområdet som uppmuntrar innovationer och nytänkande. Brukarens självständighet och oberoende är i fokus för kvalitetsutvecklingen.

Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

- Förvaltningen deltar aktivt i utvecklingen inom staden av digital teknik både för utförarverksamheter och myndighetsutövning.

2 Nämndens verksamhetsområde

2.1 Förskoleverksamhet

Omvärldsfaktorer och utveckling

Då Älvsjö och Hägersten-Liljeholmen bildar gemensam stadsdelsförvaltning kommer förskoleavdelningen omfatta 13 förskoleenheter med totalt cirka 84 förskolor. Drygt 5 815 barn är inskrivna i verksamheterna. Utöver dessa är cirka 1 600 barn inskrivna i enskilt drivna förskolor vilket visar att 80 procent av barn i åldrarna 1-5 är inskrivna i kommunal verksamhet. Inskrivningsgraden är cirka 97 procent.

En stor utmaning för verksamheterna är att bibehålla en god kvalitet och samtidigt öka likvärdighet mellan förskolorna. Undervisning enligt läroplanens intentioner ska tillsammans med stadens mål för verksamheterna balanseras mot en för förskolan stramare budget.

Behovet av extra resurser för barn i behov av särskilt stöd i förskolan är stort. Förskolorna bär den största kostnaden för de extra resurser som krävs inom ordinarie budget och är en kostnad som kan vara svår att balansera och förutse. Förskolorna utvecklar arbetssätt och miljöer som är inkluderande och som erbjuder alla barn möjlighet till undervisning och utbildning. För att säkerställa barns rätt till stöd för sin utveckling finns möjlighet till handledning och konsultation från psykolog och specialpedagog samt möjlighet att söka extra riktade medel för barn i behov av särskilt stöd.

De stora variationerna i barngrupperna över året påverkar förutsättningarna för en god och långsiktig planering för verksamheten, liksom tillgången till lokaler som kan användas flexibelt för att möta variationerna. Ytterligare en utmaning för förskolor i stadslignande miljö är också tillgången till grönyta och lekyta i förskolans närområde för att stimulera till lek och rörelse.

Även förskolans omfattande digitalisering påverkar verksamheternas förutsättningar och resurser. Nya arbetsuppgifter kopplat till digitaliseringen har tillkommit och verksamheterna behöver utforma nya arbetssätt för detta uppdrag som påverkar resurserna för barngrupperna i så lite utsträckning som möjligt.

Befolkningsökning	2020	2021	2022	2023	Totalt <u>2021-2023</u>
Hägersten-Älvsjö					
0 år	1 980	2 030	2 105	2 174	144
<u>1-5</u> år	8 524	8 567	8 730	8 957	433
Ökning <u>1-5</u> åringar per år		43	163	227	433

Kompetensförsörjning (inkl. chefsförsörjning och kompetensutveckling)

Medarbetarnas kompetens påverkar verksamheternas kvalitet och är därför både ett prioriterat och långsiktigt arbete. För att säkerställa kompetensförsörjningen tar staden emot förskollärarstudenter under deras verksamhetsförlagda utbildning, VFU. Den nya stadsdelen kommer tillsammans med Skärholmens stadsdelsförvaltning från och med hösten 2020 utgöra

ett kluster av mottagande av VFU-studenter.

För att öka andelen utbildade barnskötare med rätt kompetens kommer den nya stadsdelen fortsätta samarbetet med Pedagogikcollege och bereda praktikplatser till elever som går barnskötarutbildning. Samverkan sker även med andra utbildningsanordnare för ett strukturerat och långsiktigt arbete med att kunna ta emot elever.

Konkurrensen om nyexaminerade förskollärare är stor. För att erbjuda nyexaminerade förskollärare en väl planerad introduktion finns en övergripande organisation för mentorskap under deras introduktionsperiod.

Utvecklingsområden som under den kommande perioden kommer att kräva fortbildningsinsatser både på lokal och övergripande nivå är ledarskapsutveckling för chefer och förskollärare.

Sjukfrånvaro (inkl. omställning)

Förskoleavdelningen har tillsammans med de fackliga organisationerna under 2019 tagit fram en övergripande struktur för det fortsatta arbetet med förbättrad arbetsituation för barnskötare och förskollärare. Förskolornas arbete med handlingsplaner för förbättrad arbetsituation kommer att prioriteras. Andra aktiva insatser som görs för att minska sjukfrånvaron är exempelvis olika samarbeten med företagshälsovården och HR-funktionen

Jämställdhet

Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för barnens förståelse för vad demokrati innebär. Barnen ska ha möjlighet att vara delaktiga och ha inflytande och deras behov och intressen ska ligga till grund för verksamhetens utformning. Barnperspektivet i enlighet med FN:s barnkonvention anger riktningen på arbetet. Medarbetarnas kompetens och kunskap om barnkonventionen ska stärkas för att tydliggöra dess intentioner i undervisningen.

Förskolornas arbete med aktiva åtgärder mot diskriminering dokumenteras i en årlig plan tillsammans med en plan mot kränkande behandling. Övergripande rutiner och arbetssätt kommer att samordnas och utvecklas under den kommande perioden i syfte att stärka arbetet med jämställdhet och förebyggande arbete mot alla former av diskriminering och trakasserier.

Prioriteringar

Stadsdelen behöver vara tidigt med i planprocessen för att kunna påverka nyetableringen av förskolornas placering och utformning som gynnar god arbetsmiljö och barnens hälsa och rörelse.

Arbetet med att anpassa antalet förskoleplatser och dess placering i relation till efterfrågan är ett strategiskt viktigt arbete.

Ekonomisk utvecklingar (inkl. investeringar)

I en expanderande stadsdel är verksamheternas ekonomiska förutsättningar tillsammans med en effektiv lokalförsörjning centralt för att skapa likvärdiga förutsättningar för verksamheterna. Förskoleavdelningen ska fortsätta att långsiktigt utveckla befintliga arbetssätt och rutiner tillsammans med avdelningen för samhällsplanering i syfte att så effektivt som möjligt använda och fördela givna resurser.

De stora variationerna av antalet barn över året påverkar och försvårar förskoleenheternas

möjligheter att utforma verksamheten utifrån gällande styrdokument och göra en säker budgetprognos. Förskoleavdelningen ska fortsätta att utveckla befintliga arbetssätt och rutiner för att bättre möta variationerna i barnantal och barnomsorgsgaranti.

Det finns behov av gemensamma lokaler som är placerade tillgängligt nära tunnelbana och som kan användas flexibelt vid stora variationer i verksamheten, vid behov av akut evakuering samt för gemensamma möten, kulturevenemang och liknande.

En stramare budget tillsammans med ett utökat uppdrag för digitalisering påverkar möjligheten att balansera förskolans budget med dess uppdrag.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Omvärldsfaktorer och utveckling

Fritid

De öppna fritidsverksamheterna har under de senaste åren utvecklats utifrån det strategiska arbetet med våldsprevention och fritiden som skyddsfaktor. Utvecklingen fortgår med att erbjuda barn och unga meningsfulla aktiviteter i trygga och tillgängliga miljöer som skapar engagemang och delaktighet. Verksamheterna uppmärksammar särskilt unga hbtq-personer och unga med funktionsnedsättning och flickors behov. Verksamheterna har blivit allt mer välbesökta av flickor.

Verksamheterna ingår i samverkan om prevention och förebyggande arbete i stadsdelsområdet och i staden. På agendan är att motverka att barn och unga dras in i kriminalitet och att främja psykisk hälsa hos barn och unga. Unga idag är rörliga över hela staden vilket påverkar framförallt i kontakt med andra aktörer som skola, socialtjänst och polis, men även i kontakten med vårdnadshavare.

En stor utmaning för de öppna mötesplatserna ligger i att faktiskt utgöra en social skyddsfaktor för barn och unga i riskzonen att utvecklas ogynnsamt. Detta förutsätter att verksamheterna attraherar unga ur hela befolkningen och en aktiv samverkan med civilsamhälle och föreningsliv som leder vidare till de aktiviteter som erbjuds där. Även samverkan med vårdnadshavare behöver utvecklas.

I ett växande stadsdelsområde med allt större grupper unga kommer fritidsverksamheten att behöva utvecklas för att kunna möta den ökande efterfrågan. Förvaltningens strategi för utvecklingen är att öka genomströmningen i verksamheterna så att fler unga får del av det rika utbud som finns i föreningslivet genom att detta blir tillgängligt för de öppna mötesplatsernas besökare.

Föreningar

Föreningslivet är delvis förändrat. Nya förutsättningar och levnadsmönster gör att vi förändrar vårt beteende och/eller behovet av hur vi träffas och utövar våra intressen. Stödinsatser till föreningar finns från olika håll i samhället, ibland kompletterande ibland överlappande. De är inte alltid transparenta eller enkla att hitta eller förstå för sökande förening eller handläggare.

Kultur

För att möjliggöra de kulturpolitiska intentionerna, vilka framgår av Myndigheten för kulturanalys rapport från 2018, behövs fortsatt och ytterligare satsning göras för att barn och

unga ska få möta kultur i olika former. För unga i förskola har ”Kulan-premien”, en subvention till föreställningar och workshops, haft betydelse och möjliggjort att fler barn fått möta kultur och professionella utövare.

Flera lokaler som tidigare varit till för offentliga möten och föreställningar har tagits i bruk för andra ändamål och är inte längre tillgängliga. De lokaler som finns är få och inte alltid så väl anpassade till barn och de konstnärliga verksamheternas behov.

Förskoleavdelningen har tagit fram ett gemensamt ställningstagande för kultur, ”Förskolan som kulturell mötesplats”. Det är tänkt som stöd och drivkraft i arbetet för att barnen ska ges möjlighet att prova, uppleva gestalta, utmanas och utforska kultur. Samarbeten med andra aktörer inom kulturområdet är mycket viktigt och förskoleavdelningen bygger och anpassar strukturer och arbetsätt för att stödja och underlätta samarbete med bibliotek, kulturskola, och professionella kulturutövare.

Föreningar med verksamhet och aktiviteter som främjar allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor prioriteras. Fritidsverksamhet för prioriterade grupper och som bidrar till samvaro över sociala gränser bör gynnas.

Prioriteringar

- Utveckla arbetet med verksamheter fria från våld för ökad trygghet och jämställdhet.
- Utveckla arbetet med fritiden som skyddsfaktor.
- Utveckla hållbara metoder och arbetsätt för fritiden i den sammanhållna preventionen och i det gemensamma förebyggande arbetet.
- Utveckla det långsiktiga arbetet med ungas delaktighet och inflytande.
- Öka och utveckla samverkan med andra aktörer inom både det främjande och förebyggande arbetet.
- En större samordning och förtydligande mellan stadens stödinsatser till föreningar och i regelverk skulle gynna likvärdighet och handläggning.
- Det behövs en översyn av publika lokaler så att det finns möjlighet att arrangera kulturprogram för barn nära förskolor och skolor på dagtid till överkomlig kostnad.
- Allmänna träffpunkter och öppna verksamheter är viktiga för att kunna mötas över gränser och känna samhörighet särskilt när det är många nyinflyttade och en växande stadsdel.
- Samverkan med andra aktörer lokalt och övergripande är angeläget.
- Ett fortsatt stöd till kulturprogram och lokaler är en förutsättning för likvärdiga möjligheter till kulturdeltagande.
- Kulturbegreppet behöver ständigt diskuteras och omvandlas till vardag av medarbetare i verksamheterna.
- Barn får möta och pröva varierat utbud av kultur inom förskoleverksamheten.

Kompetensförsörjning (inkl. chefsförsörjning och kompetensutveckling)

Förvaltningen ser problem med att driva verksamheter i egen regi på kvällstid och samtidigt verka för att som arbetsgivare kunna erbjuda heltidsanställningar.

Förskolans medarbetare erbjuds kompetensutveckling kring arbetsätt som integrerar kultur och estetiska uttrycksformer.

Jämställdhet

Det strategiska arbetet för verksamheter fria från våld och den sammanhållna preventionen är ett långsiktigt arbete med jämställdhet både i personalgrupperna och gentemot besökarna.

2.3 Äldreomsorg

Målet är att äldreomsorgens insatser ska vara av hög kvalitet, trygga och stärka den äldres förmåga att leva värdigt och självständigt. Många äldre vill bo kvar i eget boende så länge som möjligt och själva kunna bestämma över sin vardag. När den äldres behov av vård och omsorg inte kan tillgodoses i hemmet kan särskilt boende erbjudas.

Omvärldsfaktorer

Antalet äldre ökar under planperioden. Framför allt ökar det i åldersspannet 80 år och uppåt.

Befolkning	2020	2021	2022	2023
65- år	16610	17130	17700	18230
65-79 år	12750	13190	13610	13870
80- år	3870	3950	4100	4350
85- år	2070	2050	2040	2070

Swecos rapport äldreomsorgsprognos 2019

En utmaning är att möta de äldres behov utifrån den demografiska utvecklingen med en minskning av antalet äldre över 85 år under de närmaste åren för att därefter öka successivt från 2023.

Inom äldreomsorgen finns det två målgrupper som har mer omfattande behov av insatser, det är dels målgruppen äldre i hög ålder med omfattande omvårdnadsbehov och dels målgruppen yngre äldre med psykisk ohälsa och/eller missbruk. Tendensen är att behovet av hemtjänstinsatser ökar medan behovet vård- och omsorgsboende minskar.

Äldre som är hemlösa eller riskerar att hamna i hemlöshet, är en målgrupp som behöver uppmärksammas och där samverkan i staden och inom förvaltningen behöver utvecklas.

Kompetensförsörjning (inkl. chefsförsörjning och kompetensutveckling)

Förvaltningen har svårigheter att rekrytera framförallt sjuksköterskor och biståndshandläggare men även arbetsterapeuter, fysioterapeuter/sjukgymnaster och kvalificerad omvårdnadspersonal. Inom vissa grupper kommer pensionsavgångar att ske närmaste åren.

Förvaltningen kommer att främja och uppmuntra vårdbiträden att utbilda sig till undersköterskor. Stadens undersköterskeutbildning som finns i fem steg i äldreförvaltningens regi är prioriterad. Förvaltningen arbetar kontinuerligt för att utbilda och utveckla metoderna för att handleda praktikanter.

För att stärka ledarskapet och vidareutveckla kvaliteten och kompetensen inom äldreomsorgen kommer satsningen på utbildning för biträdande enhetschefer att fortsätta bland annat genom handledning och stärkt introduktion.

Den legitimerade hälso- och sjukvårdspersonalen behöver stärkas i sin yrkesroll, erbjudas spetskompetens, handledarutbildning och karriärmöjligheter. Biståndshandläggarna deltar i riktade utbildningar för yrkesrollen som genomförs i äldreförvaltningens regi. Särskilda

satsningar för att höja kompetensen för att möta olika målgrupper ska genomföras. Samverkan med högskolor att ta emot praktikanter kommer att fortsätta och följas upp.

Sjukfrånvaro (inkl. omställning)

Sjukfrånvaron inom äldreomsorgen skiljer sig mellan enheterna och ligger generellt högt. Hög medelålder samt att många medarbetare har arbetat länge och kan därmed ha förslitningsskador kan vara förklaring till hög sjukfrånvaro. Arbetet med att minska sjukfrånvaron sker genom att ge stöd till chefer i rehabiliteringsprocessen, att arbeta med förebyggande och hälsofrämjande insatser samt att löpande kartlägga långtidssjukskriven personal och att planera för en snabb återgång i arbete.

Jämställdhet

Arbetet med att utveckla ett jämställdhetsperspektiv i såväl biståndsbedömning som i utförandet av insatser ska fortgå. Biståndshandläggarna använder en intervjuguide som stöd i utredningsarbetet där bland annat vikten av att ställa könsneutrala och jämställda frågor tas upp. Resultaten från uppföljningar och de årliga brukarundersökningarna analyseras utifrån ett jämställdhetsperspektiv för ökad brukarnöjdhet och kvalitet i äldreomsorgen. Dagverksamheter, mötesplatser och aktivitetscenter ska arbeta med att anpassa aktiviteterna utifrån individuella önskemål som kan passa både kvinnor och män.

Prioriteringar

Planering och utveckling i samverkan för att möta äldres framtida behov behöver ha fokus på följande områden.

Trygga, moderna och tillgängliga bostäder och boendeformer

I stadsdelsområdet finns många bostäder som är otillgängliga, bland annat på grund av att fastigheterna saknar hiss, vilket innebär att äldre kan ha behov av att byta bostad. Trygga och tillgängliga bostäder med närhet till service och kommunikationer ökar den äldres möjligheter till ett aktivt och självständigt liv.

I såväl servicehusen som inom vård- och omsorgboenden finns lediga lägenheter/tomma platser och en översyn pågår av servicehusen vad det gäller moderniserings- och omställningsbehov. Genom att öka möjligheterna till att byta bostad eller att skapa flera seniorboenden skulle fler äldre ges möjlighet att flytta till en tillgänglig och anpassad bostad, när man själv så önskar. Att anpassa boendeformerna utifrån äldres behov och efterfrågan ger också möjligheten att utnyttja förvaltningens lokaler och resurser effektivt.

En trygg och professionell hemtjänst

Den kommunala hemtjänsten kommer att fortsätta utveckla sina specialiserade demensgrupper. De kommunala hemtjänstgrupperna arbetar på flera fronter med utbildningar och olika profileringar såsom hbtq certifiering, arbete med äldre med psykisk ohälsa/och eller missbruk. Behov finns av satsning på kompetensutveckling och utveckling av arbetssätt bland annat att använda ny digital teknik.

De äldre multisjukas behov innebär ett ökat behov av samarbete mellan stadsdelen och Region Stockholm. Förändringen ställer nya krav på organisation och arbetssätt för såväl myndighetsutövningen som hemtjänsten. Insatsen ”Tryggt mottagande i hemmet”, för en trygg hemgång efter sjukhusvistelse eller korttidsvård fortsätter att utvecklas.

Förebyggande insatser för stöd till äldre och anhöriga och mötesplatser och aktivitetscenter

De öppna mötesplatserna och äldreomsorgens aktivitetscenter ska utvecklas i samverkan med föreningslivet och ha särskilt fokus på att fånga upp och nå fler äldre som upplever ensamhet och isolering. Det arbetet kommer ske bland annat genom projekt matlyftet och genom att arbeta mer hälsofrämjande på mötesplatserna samt att utveckla utbudet på aktiviteterna utifrån det ökade åldersspannet.

Anhörigas behov av stöd ska uppmärksammas och lyftas fram i äldreomsorgens i verksamheter. Äldreomsorgens rutiner för anhörigstödet ska implementeras i alla verksamheter och utgöra basen för utvecklingsarbetet kring stödet till anhöriga samt vara till hjälp för anhörigkonsulent och anhörigombuden.

Trygga vård- och omsorgsboenden med hög kvalitet

Under planperioden kommer ett stort utvecklingsområde vara mat och måltider. Implementering av programmet ”Strategi för hälsosam och klimatsmart mat” kommer ligga till grund för fler kompetenssatsningar. Mätning av nattfastan och måltidsobservationer kommer genomföras enligt plan och även de ligga till grund för fortsatt arbete med måltidssituationer och kosten på boenden.

Rättssäker och likställig biståndsbedömning

Beställarenheten äldre fortsätter arbetet med att säkerställa rättssäkerheten och likställighet i myndighetsutövningen genom bland annat utbildningsinsatser inom yrkesområdet via äldreförvaltningen, stöd av biträdande enhetschefer i det dagliga arbetet samt utveckling av stöddokument.

Ekonomisk utvecklingar (inkl. investeringar)

Äldreomsorgens kostnader varierar och påverkas utifrån de äldres behov av insatser. Tomgångskostnaderna för lediga lägenheter på vård- och omsorgsboende och servicehusen påverkar ekonomin negativt. Servicehusen har och kommer enligt befolkningsprognosen ha fortsatt svårt att hyra ut sina lägenheter. Det medför kostnader på grund av uteblivna hyresintäkter och svårigheter i att planera personalresurserna. Efterfrågan på boende i servicehus har minskat kraftigt under de senaste tio åren. En utredning pågår för att se över servicehusens framtid i stadsdelen. Samverkan och gemensam planering krävs med bland andra Micasa och övriga stadsdelar. Hur vi nyttjar verksamhetslokaler behöver ses över och planeras. Snabba omställningar behöver kunna genomföras för att möta behov och efterfrågan.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Omvärldsfaktorer och utveckling

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är under utredning och förändring. Det är än så länge oklart vilka förändringar som kommer att ske.

Antalet personer som ansöker om insatser med anledning av funktionsnedsättning har under de senaste åren ökat. Antalet personer som tillhör personkrets 1 enligt LSS förväntas fortsätta att öka. Nybyggnationen i stadsdelsområdena innebär att fler medborgare med olika former av funktionsnedsättning flyttar in och många barn och vuxna får diagnoser som kan berättiga till stöd enligt LSS.

Under planperioden kommer tre nya gruppbofastaäder att öppna inom stadsdelsområdena och ytterligare projekt är under planering. Detta kommer att innebära att personer med funktionsnedsättning kommer att flytta till stadsdelsområdena från andra delar av staden. Förvaltningen har noterat att personer med funktionsnedsättning från andra delar av landet gärna vill flytta till Stockholm och särskilt Hägersten-Älvsjö. Förvaltningen varje år tar emot allt fler ansökningar om så kallade förhandsbesked enligt LSS.

Antalet personer i stadsdelsområdena som beviljas daglig verksamhet har ökat successivt. Ökningen beror delvis på att fler personer får neuropsykiatriska diagnoser. Efterfrågan på verksamheter som är lika ett vanligt arbete eller förlagda på en reguljär arbetsplats eller som kan leda till praktik eller anställning på den öppna arbetsmarknaden är stor. Denna efterfrågan förväntas kvarstå. Trots den ökande efterfrågan finns det en risk för överetablering av dagliga verksamheter. De verksamheter som förvaltningarna driver behöver kontinuerligt utvecklas för att möta nya brukares behov och intressen. Särskilt viktigt är att kunna erbjuda en sammanhållen väg för brukare mot arbetsmarknaden. Samarbetet med Försäkringskassan, Arbetsmarknadsförvaltningen och andra aktörer som kan stödja personer med funktionsnedsättning att närma sig arbetsmarknaden fortgår.

Eftersom staden saknar upphandlade boenden inom Lagen om valfrihetssystem (LOV) för personer med ett utagerande beteende medför det höga kostnader när förvaltningen tvingas köpa enstaka platser utanför ramavtal. För att hejda kostnadsutvecklingen ser förvaltningen ett stort behov av att staden centralt inrättar och driver den typen av boende.

För närvarande är rättsläget för insatsen personlig assistans oerhört osäkert och motstridigt. Tendensen att fler ärenden övergår från Försäkringskassan till kommunen fortgår. Förvaltningen bedömer att verksamheten även fortsättningsvis kommer att vara svår att driva inom givna ekonomiska ramar utifrån de ersättningsystem som gäller.

Målet är att inrätta nya grupp- eller servicebofastaäder i samband med nybyggnationsprojekt som bedöms lämpliga. Förvaltningen ser dock svårigheter med att realisera målet med att inrätta en ny gruppbofastad varje år, detta med anledning av de höga kostnaderna. Nybyggnationen och därmed inflyttningen av personer med funktionsnedsättning till stadsdelarna medför ökande kringkostnader till exempel för handläggning och turbundna resor som inte kompenseras i dagens ersättningsystem. Många gruppbofastaäder öppnades under 1980- och 1990-talen. Lokalerna står inför behov av modernisering och renovering.

Brukarna som bor i stadsdelsområdenas gruppbofastaäder blir allt äldre. På sikt finns det skäl för förvaltningen att se över behov av anpassning av de befintliga gruppbofastaädrna alternativt byte av bostad för enskilda brukare. I takt med att brukarna åldras minskar andelen brukare i daglig verksamhet vilket leder till ett ökat behov av bemanning i gruppbofastaädrna. Förvaltningen har en större grupp personer över 67 år som inte längre har insats i form av daglig verksamhet vilket medför andra krav på personal och aktiviteter dagtid i grupp- och servicebofastaäder.

Utvecklingsarbetet inom ramen för Handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation fortgår. I den reviderade handlingsplanen har hot och våld och säkerhetsfrågor införts tillsammans med jämställdhet och betoning av ett närmare samarbete med högskolorna om socionomprogrammen. Det är fortfarande en stor ekonomisk utmaning att klara förbättringarna inom ordinarie budget särskilt för arbetsbelastning, tillgång till bra kontorsarbetsplatser, tätt chefsstöd och administrativt stöd.

Kompetensförsörjning (inkl. chefsförsörjning och kompetensutveckling)

I takt med att befolkningen ökar och behovet av insatser inom verksamhetsområdet ökar, ökar också behovet att biståndshandläggare med erforderlig kompetens och erfarenhet, vårdare och chefer på olika nivåer. Under 2019-2020 har rekryteringsläget förbättrats.

Den tidigare stora rörligheten inom yrkesgrupperna biståndshandläggare och chefer främst inom myndighetsutövningen har bromsats något och det är lättare att rekrytera. Dock är trenden i samhället i stort är en ökad rörlighet på arbetsmarknaden där arbetstagare stannar kortare tid på samma arbetsplats. Kompetenskraven är höga och det tar relativt lång tid innan man tillgodogör sig den erfarenhet som krävs för att kunna utföra arbetet. Detta har inneburit att vikten av god och effektiv introduktion, tydliga rutiner och tätt stöd från arbetsledning har ökat. Strategiskt viktiga komponenter för den framtida utvecklingen torde vara utveckling och utnyttjande av digital teknik likväl som samverkan med högskolorna.

Under de närmaste åren kommer flera gruppboendestäder/serviceboendestäder att öppnas inom staden vilket innebär att rekryteringsläget stramas åt rörande kvalificerad personal. Ett titelbyte från vårdare till stödassistent möjliggör att yrket höjs i status och underlättar därmed för kommande rekryteringsbehov. Många relativt nyanlända går in i vård- och omsorgsyrkerna. En utmaning är att säkra tillräcklig språklig kompetens.

Sjukfrånvaro (inkl. omställning)

Sjukfrånvaron varierar starkt mellan olika verksamheter. En viktig faktor att beakta är att i vissa verksamheter är medelåldern hög och de anställda har arbetat hela sitt yrkesliv inom vård och omsorg. Detta så väl som den psykosociala arbetsmiljön påverkar sjukfrånvaron. Utifrån risken för överetablering av dagliga verksamheter kan det uppkomma behov av att minska antalet anställda vårdare inom dagligverksamhet.

Jämställdhet

Inom verksamhetsområdet har man påbörjat att säkra verksamheterna ur ett jämställdhetsperspektiv. Exempel på detta är att beviljade insatser granskas ur ett genusperspektiv. Detta arbete ska vidareutvecklas i myndighetsutövningen men också i utförarverksamheterna. Jämställdhetsperspektivet är lyft som ett område i den reviderade handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation och kommer under planperioden särskilt att uppmärksammas utifrån detta.

Prioriteringar

Förvaltningen ser ett behov att skapa möjligheter för en "boendekarriär" för unga vuxna med funktionshinder som flyttar in på bostad med särskild service. Förvaltningen är intresserad av att undersöka möjligheter och förutsättningar för att ge dessa möjligheter till mer självständiga boendeformer i takt med att individen mognar.

Personer med funktionsnedsättning har generellt en sämre hälsa. I syfte att bidra till att dessa personer får en förbättrad hälsa kommer nämndens verksamheter för personer med funktionsnedsättning att fortsätta att satsa på att erbjuda hälsofrämjande insatser med fokus på kost och motion.

Den digitala utvecklingen innebär både möjligheter och utmaningar. Det pågår omfattande arbete med brukardelaktighet i staden och i förvaltningen där förhoppningen är att verksamheterna får tillgång till fler metoder och möjligheter för brukare att vara delaktiga.

Det handlar bland annat om tillgång till bättre digital kommunikation som en grund för ökad egenmakt. En av utmaningarna är att utbilda verksamheternas medarbetare i digitala arbetssätt i takt med utvecklingen.

Ekonomisk utveckling (inkl. investeringar)

Ekonomiska utmaningar inom verksamhetsområdet berör främst personlig assistans, kostnader vid nybygge eller renovering av grupp- och servicebostäder samt risker för överetablering av dagliga verksamheter. Avtalet för turbundna resor är kostnadsdrivande och medför ökade kostnader för förvaltningen.

Staden utvecklar nya sociala system för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten. Inom området funktionsnedsättning beräknas införandet av nya sociala system ske våren 2021. I samband med detta är det av största vikt att systemen utvecklas så att det också är möjligt att ta ut underlag för resultatrapporter och underlag för ekonomiskt prognosarbete med uppgifter om verksamhet, ekonomi och personal.

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Omvärldsfaktorer och utveckling

Förändringar av socialtjänstlagen kan innebära ett ökat fokus på förebyggande, öppna och icke-biståndsbedömda insatser utifrån den utredning som pågår. Förvaltningen prioriterar tidiga insatser och insatser egen regi och insatser på hemmaplan. Både på för barn, unga och deras familjer och för vuxna missbrukare kan det finnas vinster med att samordna öppenvårdsinsatserna i egen regi över staden eller i regioner inom staden för att på så sätt garantera ett brett utbud av evidensbaserade metoder och behandlingsprogram och för att kunna kvalitetssäkra utförandet och metodtroheten.

Barnkonventionen har blivit svensk lag och utifrån detta har utredningen av socialtjänstlagen också i uppdrag att förtydliga barnrättsperspektivet i socialtjänstlagen. Fokus ligger på principen om barnets bästa och barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade. Det ställer ökade krav på att dels informera barn för att ge dem möjlighet att bli delaktiga i beslut, dels på att bedöma barnets bästa. Detta avser beslut och åtgärder som berör barn direkt eller indirekt. Barnkonventionen påverkar hela förvaltningens arbete, inte enbart socialtjänstens.

Arbetet med att erbjuda samordnad individuell plan (SIP) för barn så väl som vuxna som har kontakt med socialtjänst och andra vårdgivare fortgår och ställer stora krav på god samverkan med Region Stockholm. En svårighet i detta som framförallt berör beroendevården och socialpsykiatri är att samverkan måste fås att fungera med flera olika privata vårdgivare som tillhandahåller vård till medborgarna i stadsdelsområdena.

Anhörigstödet behöver utvecklas och dess organisation ses över. Detta gäller både barn och vuxna anhöriga till samtliga klientgrupper inom individ- och familjeomsorgen och omsorgen om funktionshindrade.

För att få så bra utredningar och så adekvata insatser som möjligt fortsätter förvaltningen att använda olika beprövade utredningsinstrument och metoder.

Antalet barn och ungdomar i stadsdelsområdena har ökat och kommer att fortsätta att öka under de kommande åren. Sedan många år ökar antalet barn- och ungdomsanmälningar i staden. Det är troligt att tillströmningen av nya ärenden till barn- och ungdom kommer att

ligga på en fortsatt hög nivå. Verksamheterna har noterat att omfattande skolfrånvaro och psykisk ohälsa hos ungdomar men även föräldrar har blivit mer vanliga orsaker till insatser. Även stridande föräldrar är en stor grupp. Kriminalitet hos unga uppmärksammas på ett tidigt stadium bland annat genom de s.k. allvarssamtalen. Den satsning på samverkan med skola, förskola, fritid, polis och uppsökande verksamhet som initierades under 2019 kan leda till en ökad efterfrågan rörande öppenvårdsinsatser. Mottagandet av ensamkommande flyktingbarn har planat ut och de unga som togs emot 2015 och 2016 når vuxen ålder. Tyngdpunkten för denna målgrupp har gått från att ligga på att erbjuda placeringar och stöd av god kvalitet till att handla om bostadsfrågor och studiefinansiering. De statliga ersättningarna för ensamkommande barn har förändrats under åren och förvaltningarna har arbetat med att anpassa kostnaderna utifrån de nya ersättningarna. Detta arbete kommer att fortgå under planperioden.

Nämnden ämnar att ingå en avsiktsförklaring med Region Stockholm avseende att undersöka förutsättningarna för en familjecentralsliknande verksamhet. Samverkan om detta projekt kommer att ske med stadsdelsförvaltningarna i centrala staden. Syftet är att utveckla en verksamhet som samordnar och tillgängliggör det utbud av tidiga och förebyggande insatser som i dag finns för barn, unga och deras föräldrar. Projektet ska ses som ett sätt att förbereda inför kommande ändringar av socialtjänstlagen och inom projektet kommer digitala lösningar att prövas.

Inom området familjerätt kommer nya lagar och regler att påverka tillströmningen av nya ärenden; i vissa fall kan ärendeantalet öka och i andra fall minska. Förvaltningen har uppmärksammat behov av att säkra likställigheten i staden när det gäller umgängesstöd. I dagsläget är det mycket olika vad man erbjuds beroende på var man bor.

Det finns indikationer på att missbruket i stadsdelsområdena ökar vilket kan medföra ett ökat antal ärenden under de kommande åren. De ärenden som är aktuella har en stor komplexitet och såväl utrednings- som förändringsprocessen tar ofta lång tid. Klienter med komplexa behov på grund av samsjuklighet i missbruk och psykisk ohälsa samt hemlöshet ökar. Det lokala samarbetet med psykiatri och beroendevården behöver utvecklas så att den regionala samverkansöverenskommelsen kan förverkligas.

Överenskommelsen med Region Stockholm rörande Lagen om utskrivning från slutenvård medför att fristdagarna successivt kommer att minska. Det är oklart hur staden rustar för detta och om socialjouren kommer att få ett uppdrag angående detta.

Vid hemlöshetsräkningen som genomfördes i september 2018 visade det sig att antalet hemlösa i stadsdelsområdena hade minskat. Detta är resultatet av ett målmedvetet arbete med stöd till hemlösa och ett aktivt vräkningsförebyggande arbete. Men att stävja hemlöshet är fortfarande en stor utmaning för förvaltningen. Kostnaden för långvariga placeringar av vuxna hemlösa i stödboenden är hög och tar resurser i anspråk som behöver riktas mot behandlingsinsatser för vuxna missbrukare. Förvaltningen kommer att fortsätta att utveckla arbetet med att ge stöd till personer i tillfälliga boendelösningar.

Nämnden har byggt upp samhällsvägledning för nyanlända och gått in i ett § 37-projekt tillsammans med Svenska kyrkan, Röda Korset, Föreningen Midsommargården och SHIS med målet att påskynda etableringen i samhället, förebygga behov av ekonomiskt bistånd och förebygga hemlöshet. Avsikten är att fortsätta att samverka med eller utan projektstöd med föreningsliv och civilsamhälle för nyanländas integration. Från SHIS Bjällerkranen kommer

ca 130 hushåll att flytta under 2021 då de har uppnått den maximala boendetiden om fem år. Nämnden har initierat samverkan med SHIS med syfte att de som lämnar Bjällerkransen ska ha löst sin boendesituation utan att bli beroende av socialtjänstens stöd till ytterligare tillfälliga boendelösningar. De boenden som är belägna i Älvsjö hade en senare inflyttning och utflyttningsvågen där ligger under 2023 och 2024. Hur boendesituationen för de nyanlända som fått tillfälliga boende i staden och i stadsdelsområdet ska lösas på sikt är en strategiskt viktig fråga för staden att lösa om inte hemlösheten ska öka. Viktigt är att SHIS får sitt uppdrag förtydligat och att det frigörs personalresurser för arbetet.

En stor del av den klientgrupp som varit aktuell inom socialpsykiatri sedan psykiatrireformen genomfördes i Stockholm 1996 var födda på 40- och 50-talen. Detta ställer idag krav på kunskaper om åldrande och åldrandets sjukdomar inom socialpsykiatriens utförarverksamheter och lokaler som är tillgänglighetsanpassade för en åldrande målgrupp. Tillströmningen av personer som ansöker om socialpsykiatriska insatser är ofta unga i åldern 20-30 år med psykisk störning/neuropsykiatriska diagnoser, bostadsproblem och inte sällan ett missbruk. Förvaltningen håller på att modernisera verksamheterna för att tillgodose de ungas behov och för att möta kraven från den nya lagen som gäller vid utskrivning från slutenvård. Detta arbete kommer att fortgå under planperioden.

Under 2018 startade Hägersten-Liljeholmens, Skärholmens och Älvsjöes SDF ett gemensamt Relationsvåldscentrum. Samtidigt gjordes en överenskommelse om att även samgå om myndighetsutövningen och placeringar i skyddat boende. Förändringen har inneburit ökad tillgänglighet och förbättrad kvalitet på insatser. Förvaltningen bedömer att det tillgängliga Relationsvåldscentrum som arbetar utåtriktat och uppsökande kommer att attrahera fler våldsutsatta och fler våldsutövare. Mörkertalet för våld i nära relationer kommer att minska. Detta medför ökande kostnader för personal, för öppna insatser och för placeringar i skyddat boende. Budgeten för våld i nära relation ligger inom anslaget för individ- och familjeomsorg och en kostnadsökning här kommer att minska möjligheten att ge stöd till barn, unga och deras familjer och insatser vuxna missbrukare. Detta är olyckligt och bör lösas genom att anslaget ökas och att det särskiljs inom anslaget till individ- och familjeomsorg.

Nämnden fortsätter att utveckla och stärka beredskapen inom verksamheterna för att kunna ge personer som vill lämna kretsar där våldsbejakande extremism förekommer adekvat stöd. Individ- och familjeomsorgen hanterar detta genom att bland annat ha god kunskap inom organisationen och genom att tillhandahålla kunskapsbaserade insatser.

Skuldsaneringslagen har blivit mer generös vilket leder till ett ökat inflöde till budget- och skuldrådgivningen. Vid en eventuell lågkonjunktur kan behovet öka ytterligare.

Utvecklingsarbetet inom ramen för Handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation fortgår. I den reviderade handlingsplanen har hot och våld och säkerhetsfrågor införts tillsammans med jämställdhet och betoning av ett närmare samarbete med högskolorna rörande socionomprogrammen. Det är fortfarande en stor ekonomisk utmaning att klara förbättringarna inom ordinarie budget särskilt vad gäller arbetsbelastning, tillgång till bra kontorsarbetsplatser, tätt chefsstöd och administrativt stöd.

Staden utvecklar nya sociala system för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten som kommer att införas under planperioden. I samband med detta är det av största vikt att systemen utvecklas så att det också är möjligt att ta ut underlag för resultatrapporter och underlag för ekonomiskt prognosarbete med uppgifter om verksamhet, ekonomi och personal.

Kompetensförsörjning (inkl. chefsförsörjning och kompetensutveckling)

Den tidigare stora rörligheten inom yrkesgrupperna socialsekreterare och chefer främst inom myndighetsutövningen har bromsats något och det är lättare att rekrytera. Dock är trenden i samhället i stort är en ökad rörlighet på arbetsmarknaden där arbetstagare stannar kortare tid på samma arbetsplats. Kompetenskraven för socialsekreterare och chefer inom individ- och familjeomsorgen höga och det tar relativt lång tid innan man tillgodogör sig den erfarenhet som krävs för att kunna utföra arbetet. Detta har inneburit att vikten av god och effektiv introduktion, tydliga rutiner och tätt stöd från arbetsledning har ökat. Strategiskt viktiga komponenter för den framtida utvecklingen torde vara utveckling och utnyttjande av digital teknik likväl som samverkan med högskolorna.

Sjukfrånvaro (inkl. omställning)

På enheter och verksamheter varierar sjuktalen. Stress i arbetslivet eller privatlivet kan leda till försämrad hälsa som kräver sjukskrivning under kortare eller längre perioder. Att arbetssituationen är rimlig, att de krav som ställs motsvaras av de resurser som finns tillgängliga och den psykosociala situationen i övrigt påverkar sjuktalen. Personalomsättning kan ibland medföra att sjukfrånvaron minskar. Av denna orsak är det viktigt att utveckla analysen av sjukfrånvaro och i detta även beakta personalomsättning.

Jämställdhet

Verksamheterna har börjat att utveckla uppföljningar utifrån ett genusperspektiv för att säkerställa att omotiverade könsskillnader inte förekommer i myndighetsutövningens bedömningar och beslut eller att insatser är mer eller mindre framgångsrika eller attraktiva för kvinnor eller män. I dag finns könsuppdelad statistik att tillgå men analys och åtgärder måste bli en återkommande del av verksamhetsuppföljningen inom alla delar av verksamheten. Det är också prioriterat att undersöka hur medarbetarnas förutsättningar för att kunna ha ett normkritiskt förhållningssätt ser ut genom att kartlägga utbildningsbehov och genomföra utbildningar på området. Jämställdhetsperspektivet är lyft som ett område i den reviderade handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation och kommer under planperioden särskilt att uppmärksammas utifrån detta.

Prioriteringar

- Utveckla arbetet med förebyggande och tidiga insatser på hemmaplan till barn och ungdomar.

Utveckla insatserna och brukardelaktigheten inom socialpsykiatri.

Förbättra samverkan med psykiatri och beroendevården för målgruppen barn och vuxna, samsjukliga i missbruk och psykisk ohälsa.

Motverka hemlöshet.

Arbeta utifrån stadens handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare och implementera handlingsplanen i ordinarie verksamhet.

Ge god samhällsvägledning till nyanlända och motverka att de nyanlända som uppnått maximal boendetid går ut i hemlöshet.

Ekonomisk utveckling (inkl. investeringar)

Både inom barn- och ungdomsvården samt inom missbruksområdet har förvaltningen en stor ekonomisk utmaning i att kunna möta volymer och de kvalitetskrav som ställs på verksamheterna och samtidigt klara uppdragen inom given budgetram. Här är kostnader för hemlöshet med långa placeringar på stödboenden en central fråga. Den ramavtalsupphandling av placeringar för vuxna missbrukare som genomfördes i staden under 2019 innebär en kraftig höjning av dygnspriserna som kommer att få ett stort genomslag på placeringskostnaderna och ett ökat tryck på stadens egna verksamheter. Den positiva utvecklingen är att relationsvåldscentrum blir mer känt och tillgängligt och att mörkertalet beträffande våld i nära relationer minskar bedöms medföra ökade kostnader för personal och insatser.

Det finns en risk att nyanlända familjer går ut i hemlöshet efter det att de uppnått den maximala boendetiden på de tillfälliga boenden som staden erbjuder. Detta kan medföra stora kostnader för förvaltningen både vad gäller personalresurser och kostsamma tillfälliga boenden.

Staden utvecklar nya sociala system för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten. I samband med detta är det av största vikt att systemen utvecklas så att det också är möjligt att ta ut underlag för resultatrapporter och underlag för ekonomiskt prognosarbete med uppgifter om verksamhet, ekonomi och personal.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Omvärldsfaktorer och utveckling

Utbyggnadstakten fortsätter vara relativt hög i stadsdelsområdet. Cirka 3 600 bostäder planeras bli färdigställda under tidsperioden 2021-2023. Många större exploateringsprojekt ligger i sin linda och det är svårt i dagsläget att avgöra om de kommer att läggas på is eller fortsätta i planerad takt. Det försvårar stadsdelsnämndens prognosarbete och nämnden måste därför följa och analysera tendenserna på bostadsmarknaden noga för att ständigt förbättra prognosernas träffsäkerhet.

Det finns även svårigheter med att inrymma tillräckligt stora förskolor i nybyggnadsprojekt då det företrädesvis handlar om lokaler i bottenvåningar. Nämnden ser en tendens till att det i flera bostadsprojekt med förskolor i bottenvåningarna inte erbjuds tillräckligt stor inomhusyta eller gårdsyta för att kunna bygga förskolor med tillräckligt god kvalitet. Detta leder till att nämnden i flera projekt måste välja att minska antalet förskoleavdelningar, något som i förlängningen kan leda till brist på platser. Nämnden kommer i allt större utsträckning att maximera antalet avdelningar i fristående förskolebyggnader för att sänka behovet av förskolor i bottenvåning.

Större stadsutvecklingsprojekt i redan förhållandevis tätbebyggda stadsdelar medför större krav på parker i områdena. I en växande stad där skolgårdar och förskolegårdar får allt mindre utrymme, är det en viktig faktor att ta hänsyn till i fördelning av driftmedlen. För att uppnå målet om en ren, trygg och välskött stadsmiljö behövs en översyn av resursfördelning och fördelningsnyckeln. Den nuvarande fördelningsnyckeln innebär att naturmark ger mycket låg resurstilldelning. Framför allt bostadsnära naturmark behöver en skötsel som avsevärt överstiger ersättningen.

Behovet av upprustningar och reinvesteringar ökar i framför allt lekparker. För större upprustningar söker nämnden parkinvesteringsmedel och mindre upprustningar ska finansieras med nycklade investeringsmedel. De nycklade medlen ska även användas för att genomföra medborgarförslag om nya funktioner i parkerna som till exempel utegym, hundrastgårdar och stadsodling, samt den garantiskötsel som behöver genomföras under två år efter en större parkinvestering.

För Älvsjöskogens naturreservat finns särskilda driftmedel som nämnden årligen söker. Däremot finns inga investeringsmedel att söka för naturreservaten trots att stadsdelsnämnderna har i uppdrag tillgängliggöra naturreservaten.

Kompetensförsörjning (inkl. chefsförsörjning och kompetensutveckling)

Medarbetarna som arbetar med stadsmiljöfrågorna är få, men har specialkompetenser inom yrken där det blir allt svårare att rekrytera. Det är viktigt att stadsdelsnämnden är en attraktiv arbetsgivare och kan erbjuda goda arbetsvillkor.

Jämställdhet

Ett jämställdhetsperspektiv ska anläggas på det trygghetsskapande arbetet och statistiken ska analyseras för att undersöka osakliga könsskillnader i upplevd otrygghet. Nya parker ska planeras med ett tydligt jämställdhetsperspektiv och nya förskolor ska utformas för att stärka barns lika rättigheter oavsett kön.

Prioriteringar

I parkmiljö är det främst situationell brottsprevention som nämnden genomför, då genom trygghetsinvesteringar. Målet är att skapa en tryggare offentlig miljö där dålig sikt, dålig belysning eller otrygga passager ska åtgärdas. Nya parkfunktioner kan även locka fler besökare till otrygga stråk och parker. Det ger både en upplevd känsla av ökad trygghet, och troligen minskad brottslighet.

Vidare är platssamverkan något som fortsätter att prioriteras. Älvsjö, Västertorp och Liljeholmen är fortsatt områden för platssamverkan där förvaltningen samarbetar med bland andra polis, näringsliv och civilsamhälle. När riktade satsningar ihop med andra aktörer genomförs kan områden som idag upplevs som otrygga förbättras på sikt.

Klimatåtgärder kommer fortsätta att genomföras, främst genom energieffektiviserande åtgärder på belysning och vitvaror. Det innebär minskade utsläpp, mindre energibehov och på sikt också minskade kostnader för förvaltningen.

Ekonomisk utveckling (inkl. investeringar)

Den höga exploateringen i stadsdelsområdet generellt och det faktum att skolor och förskolor antas använda parkmark som vistelseyta ökar slitaget på parkerna som i sin tur leder till ökade driftkostnader. Vissa delar av stadsdelsområdet, främst Liljeholmen, liknar numera innerstaden sett till täthet vilket medför att invånare även förväntar sig drift och skötsel med tätare intervall. Invånare kan inkomma med synpunkter på stadsmiljön genom appen Tyck till, telefon, mejl och brev. Antalet synpunkter ökar stadigt och mellan 2018 och 2019 ökade antalet inkomna synpunkter via mejl och Tyck till-appen med 36 procent från föregående år, från 1 461 till 2 000 stycken.

Invånarnas engagemang är mycket positivt och bedöms fortsätta att öka. Förvaltningen måste därför avsätta mer resurser för att hantera alla inkommande synpunkter. Finansiering av nya parkplaner medför även stora svårigheter, eftersom de endast får finansieras med medel ur driftbudgeten. Akuta eller kortsiktiga driftåtgärder måste ofta prioriteras till förmån för mer långsiktig och strategisk planering. För att nämndens parker ska upplevas som trivsamma och trygga är uppföljning och kontroll av att städning, underhåll och annan drift högt prioriterat.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Omvärldsfaktorer och utveckling

Andelen personer som uppbär ekonomiskt bistånd i förhållande till stadsdelsområdets befolkning har under de senaste åren legat på en relativt jämn nivå men har under 2019 ökat. Antalet hushåll som uppbär ekonomiskt bistånd bedöms öka under planperioden. Den stora inflyttning som sker till stadsdelsområdet förutses inte i sig leda till att bidragsberoendet procentuellt ökar, eftersom det främst byggs bostadsrätter samt hyresrätter med höga hyror, vilket attraherar en resursstark befolkning. I stadsdelsområdet finns flera boenden för nyanlända. De nyanlända håller på att lämna etableringen och därmed etableringsersättningen. De nyanlända har behov av ekonomiskt bistånd under perioder av arbetslöshet eller som komplettering till arbetsmarknadsstöd och föräldrapenning när ersättningsnivån inte räcker till att trygga en skälig levnadsnivå. Nyanlända vänder sig till förvaltningen med behov av akut boende framförallt i situationer där familjemedlemmar återförenas med personer boende i anläggningar som endast medger boende för enpersonshushåll. Om den förväntade lågkonjunkturen leder till ökad arbetslöshet i Stockholmsområdet kommer detta att få genomslag på antalet bidragshushåll, främst då nyanlända som ännu inte har funnit fast arbete eller kvalificerat sig till ersättning från A-kassa.

Personer med långvarigt ekonomiskt bistånd har ökat de senaste åren. Förvaltningens bedömning är att gruppen bidragstagare som står långt från arbetsmarknaden och som riskerar långvarigt bidragsbehov inte kommer att minska under planperioden. Förvaltningen behöver således fortsättningsvis erbjuda insatser som syftar till att den enskilde närmar sig arbetsmarknaden alternativt ges stöd för att beviljas sjukersättning.

Kompetensförsörjning (inkl. chefsförsörjning och kompetensutveckling)

Se under avsnittet om *Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri*.

Sjukfrånvaro (inkl. omställning)

Se under avsnittet om *Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri*.

Jämställdhet

Se under avsnittet om *Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri*.

Prioriteringar

- Öka andelen personer som hittar annan försörjning än ekonomiskt bistånd.
- Intensifiera samverkan med Jobbtorg Stockholm och START.
- Motverka att nyanlända blir beroende av ekonomiskt bistånd.

Ekonomisk utvecklingar (inkl. investeringar)

Med fler bidragshushåll och fler hushåll med behov av tillfälliga boenden kommer kostnaden för ekonomiskt bistånd att öka, exempelvis för målgruppen nyanlända som efter fem år i SHIS boenden måste flytta ut från sitt boende.

Staden utvecklar nya sociala system för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten. I samband med detta är det av största vikt att systemen utvecklas så att det också är möjligt att ta ut underlag för resultatrapporter och underlag för ekonomiskt prognosarbete med uppgifter om verksamhet, ekonomi och personal. Att automatisera handläggning är en möjlighet som är intressant att pröva.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Omvärldsfaktorer och utveckling

En allt större andel av de som får ekonomiskt bistånd har arbetshinder som gör att de har stora svårigheter att ta sig ut på arbetsmarknaden. Nämnden fortsätter därför att stödja den enskilde i att undanröja arbetshinder och hitta egen försörjning.

Nämnden har tidigare tillhandahållit ett stort antal praktikplatser och platser för Stockholmsjobb men har sedan nya rutiner haft svårigheter med att nå årsmålen för anställningar inom ramen för Stockholmsjobb då många enheter uppfattar att den ekonomiska hanteringen har blivit för komplicerad och osäker.

Personer som erbjuds Offentligt Skyddad Anställning (OSA) har behov av att öka sin anställningsbarhet. Detta kommer att ske genom insatser från Jobbtorg och Arbetsförmedlingen under anställningstiden. På sikt förväntas detta öka omsättningen på OSA-platserna samt minska risken för återgång till arbetslöshet.

Arbetsmarknadsförvaltningens START och Jobbtorgens inriktning och insatser förändras och i takt med detta anpassas förvaltningens egna arbetsmarknadsinsatser för att fokusera på de målgrupper som inte får stöd på annat sätt. I Älvsjö har en arbetskonsulent fungerat som matchare mot arbete för de arbetslösa som inte tillhör jobbtorgets målgrupper (främst personer som har ersättning från Arbetsförmedlingen). Detta har gett ett positivt resultat och förvaltningen avser att utvärdera och överväga om arbetssättet ska fortgå i den nya förvaltningen.

Kompetensförsörjning (inkl. chefsförsörjning och kompetensutveckling)

Arbetsmarknadsverksamheten består av ett fåtal anställda och rekrytering till tjänsterna fungerar bra. Det finns inget som indikerar att dessa förhållanden skulle ändras.

Sjukfrånvaro (inkl. omställning)

Se avsnittet under *Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri*.

Jämställdhet

Se avsnittet under *Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri*.

Prioriteringar

- Anpassa verksamheten utifrån de behov som finns hos de personer som uppstår ekonomiskt bistånd och som inte ingår i Jobbtorgets eller START:s målgrupper.

Ekonomisk utvecklingar (inkl. investeringar)

Staden utvecklar nya sociala system för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten. I samband med detta är det av största vikt att systemen utvecklas så att det också är möjligt att ta ut underlag för resultatrapporter och underlag för ekonomiskt prognosarbete med uppgifter om verksamhet, ekonomi och personal.

2.9 Övrigt

Stadens arbete med Modernisering av sociala system kommer påverka arbetet på förvaltningarna i stor utsträckning under de närmaste åren då införandet kommer ske stegvis. Under införandeperioderna kommer verksamheterna behöva arbeta på enheterna på flera sätt, bland annat genom information på arbetsplatsträffar, gruppdiskussioner och utbildningsinsatser. Förvaltningen kommer under perioden behöva bemanna funktioner för att stödja införandet.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Budgetramarna för 2021 och 2022 är antagna av kommunfullmäktige i samband med beslutet om budget 2020. Planerna grundar sig på de prestationer som var aktuella våren 2019.

3.1 Drift

Gemensam driftbudget

Anslag (mnkr)	Budget 2020	Budget 2021	Budget 2022	Budget 2023
Kostnader (-)	2 781,9	2 804,2	2 829,9	2 829,9
Drift och underhåll	2 765,9	2 788,2	2 813,9	2 813,9
Avskrivningar	14,8	14,8	14,8	14,8
Internräntor	1,2	1,2	1,2	1,2
Intäkter	-108,2	-108,2	-108,2	-108,2
Summa stadsdelsnämnd (netto)	2 673,7	2 696,0	2 721,7	2 721,7
Befolkning	125 403	127 518	130 728	133 485
Nettokostnad/invånare (kr)	21 321	21 142	20 820	20 390

Bokslutet 2019 för Älvsjö visade efter resultatdispositioner ett underskott på 4,2 mnkr jämfört med budget. Hägersten-Liljeholmen visade 2019 efter resultatdispositioner ingen avvikelse jämfört med budget.

I förvaltningarna finns ca. 3 000 tillsvidareanställda medarbetare och personalkostnaderna 2019 uppgick till cirka 50 % av nämndernas kostnader ca. 1,6 mdkr.

Ekonomiska utmaningar

Kostnadsökningarna för planperioden beräknas överstiga kommunfullmäktiges plan i genomsnitt med ca. 32 mnkr per år för bland annat lönekostnadsökningar och övriga kostnadsökningar, om pris- och löneökningarna inte överstiger 2,0 % de kommande åren.

Inom Individ- och familjeomsorg ser förvaltningen en utmaning i att komma till rätta med de underskott som finns inom omsorgen till barn och ungdom, vuxna och missbrukare.

Inom äldreomsorgen är en av utmaningar att antalet placeringar ökar. Behovet 2019 ökade främst inom demens, vilket påverkade kostnaderna under året. Tomgångskostnaderna för lediga lägenheter på vård- och omsorgsboenden samt servicehusen är också en stor utmaning. För att möta dagens och framtidens behov ser stadsdelsnämnden över befintliga lokaler med moderniserings- och omställningsbehov.

Inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning finns utmaningen i att verksamhetens arbete och insatsen ska rymmas inom tilldelad budget. Vidare har kostnaderna för turbundna resor ökat markant.

Investeringarna inom förskolan kommer att öka till följd av att nya lokaler tas i bruk. Kapitalkostnaderna för inventarier, material samt investeringar i andras lokaler (hyresanpassning) kommer att öka under perioden i och med att nya förskolor öppnar. Det innebär att kapitalkostnadernas andel kommer att öka vilket medför att andelen för den pedagogiska verksamheten kommer att minska inom den totala budgeten för förskolan.

Förvaltningen bedömer att det finns möjligheter till effektivisering och kostnadsbesparing med ökad samordning i staden. Exempelvis efterfrågas en centralt placerad funktion i staden för stöd till stadsdelsförvaltningarna vid förhandling av vårdplatser inom ramen för socialtjänstens uppdrag med mervärde sänkta kostnader till samma kvalitet för brukarna.

3.2 Investeringar

Parkinvesteringar

Stadsdelsförvaltningen har till trafikkontoret lämnat förslag på park- och reinvesteringar för perioden 2021-2023. Projekten har hämtats ur parkplanerna för Älvsjös och Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde.

Föreslagna parkinvesteringsmedel (mnkr)	2020	2021	2022	2023	Senare
Svandammsparken	1,0				
Kerstin Hesselgrens park / Vippan	1,5	5,5	8,0	7,0	1,3
Blomsterdalen	6,0	2,5			
Lugnets plaskdamm	0,5				8,0
Trekantsparken					15,0
Krausparken					10,0
Elektraparken					20,0
Reinvesteringar o övriga parkinv. (HL)	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0
Örby slotts plaskdamm	3,5				
Långbroparken	2,0	1,5	3,0		
Örby slottspark		2,0			
Långbrogårdsparken					8,0
Långbroparkens lekplats			0,5	3,5	4,0
Lekplatsen Herrbacken/Storhagen					8,0

Föreslagna parkinvesteringsmedel (mnkr)	2020	2021	2022	2023	Senare
Reinvesteringar i trappor, parkvägar, planteringar (Älvsjö)			0,5	0,5	
Mindre parkinvesteringar (Älvsjö)	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8
Trygghetsinvesteringar	5,4				
Summa parkinvesteringar	29,7	21,3	21,8	20,8	84,1
Klimatinvesteringar	16,8				
Maskiner och inventarier (Ä+H-L)	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1

Trafikkontoret gör en bedömning av stadsdelsområdets önskemål och tar fram ett förslag på fördelning av ekonomiska medel. Slutgiltigt beslut tas av kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i samband med beslut om budget för 2021. Alla stadsdelsförvaltningar har i samarbete med trafikkontoret inventerat behovet av reinvesteringar i parker.

Investeringar i maskiner och inventarier

Utgifterna för investeringar i maskiner och inventarier i nämndens verksamheter bedöms till cirka 11,7 mnkr under 2020. Stadsdelsnämndens omfattande utbyggnad av förskolor under planperioden kommer att innebära begäran om ökad investeringsram då all utrustning till förskolorna tas av dessa medel. Kapitalkostnaderna finansieras inom tilldelad driftbudget för verksamheterna.

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

Nämnden beräknar inte ha några betydande projekt som inte är investeringar under planperioden.

4 Lokalförsörjningsplan

Lokalförsörjningsplanen baseras på Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde.

4.1 Inledning

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd arbetar strukturerat med att säkerställa att verksamheterna kan bedrivas enligt plan med en tillräcklig mängd lokaler på kort och lång sikt. Nämnden effektiviserar sitt lokalbestånd genom en översyn av lokaler med verksamhetsanpassningsbehov och underhållsbehov för att strategisk kunna förändra lokalbeståndet.

Lokalförsörjningen är tillfredsställande i Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde och nämndens behov av lokaler till dess verksamheter bedöms tillfredsställas kommande period. Nämnden fortlöper med att identifiera viktiga planeringsprocesser och förtydliga roller och ansvar för att öka lokaleffektiviteten ytterligare, dels genom att tillse att vi har funktionella lokaler men även genom att tillse att våra lokaler underhålls strategiskt.

Hägersten-Liljeholmen har under en längre period varit ett expansivt område med en omfattande nybyggnation av bostäder. Nämnden följer nybyggnationskonjunkturen extra vaksamt då nybyggnationstakten ständigt förändras i stadsdelsområdet. Enligt Swecos antagande om färdigställda bostäder beräknas ca 7 500 nya bostäder färdigställas t.o.m. 2028.

Bostadsutvecklandet i området medför en befolkningsökning om drygt 19 000 människor fram t.o.m. 2028, det är en utvecklingstakt som är bland de högsta av Stockholms stads stadsdelsområden. Av nämndens befolkningsökning utgörs drygt 2 300 människor av barn i förskoleålder.

4.2 Pedagogisk verksamhet

4.2.1 Nuläge 31 januari 2020

I nuläget är 4 869 barn införskrivna i kommunal förskoleverksamhet och 899 barn införskrivna i enskilt drivna förskoleverksamheter. Bedömd kapacitet i kommunal regi är 5 020 platser och bedömd kapacitet i enskild regi är 1 006 platser, vilket ger ett totalt överskott om 151 platser i kommunal regi. Förvaltningen ser gärna ett överskott om ca 150 - 200 platser för att klara behovet av platser under ett år p.g.a. säsongsvariationer.

Status per stadsdelsområde

STADSDELSOMRÅDE	Privat kapacitet	Kommunal kapacitet	Inskrivna barn kommunalt	Diff mot kapacitet
Aspudden	151	452	478	-26
Fruängen	117	413	351	62
Gröndal	23	531	542	-11
Hägersten	223	440	444	-4
Hägerstensåsen	158	363	355	8
Liljeholmen	96	1 246	1 210	36
Midsommarkransen	51	778	700	78
Mälardalshöjden	0	232	235	-3
Västberga	169	281	253	28
Västertorp	18	284	301	-17
Totalt	1 006	5 020	4 869	151

Baseras på Swecos befolkningsprognos 2019.

Av nämndens 63 förskolor i förvaltningsområdet är 8 förskolor av karaktären mindre enheter där förvaltningen noterar sämre ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamhet. Inom förvaltningsområdet finns 15 förskolor som har ett underhållsbehov i närstående framtid, av dessa förskolor kommer en avvecklas och två förskolor har planerade underhållsarbeten under 2020. En översyn och planering pågår gällande resterande förskolor.

Förvaltningens prognosmodell justerar behovet av antalet förskoleplatser med förvaltningsområdets inskrivningsgrad som ligger på 96,8% (barn 2 - 5 år).

4.2.2 Planering av lokaler för år 2021-2030 (första planeringsperioden)

Lokalbehovet under den första planeringsperioden

Lokalförsörjningen är i balans under första planeringsperioden i Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd. Förvaltningens prognosmodell visar på ett underskott av förskolelokaler under åren 2023 - 2024. Underskottet orsakas av en tillfällig nedstängning av två förskolor i Fruängen som byggs om till permanenta förskolor. I modellen överskattas utbudet från år 2026 - 2030, p.g.a. av att Sweco inte prognostiserar alla bostadsbyggnationer och slutförändertider med tillräcklig precision. Underskattningen av bostadsutvecklingen är som störst i stadsdelen Liljeholmen, vilket genererar en överskottskapacitet i modellen under perioden.

Sammanställning av prognostiserad förskolekapacitet (negativt = underskott)

STADSDELSOMRÅDE	VT 2020	HT 2020	VT 2021	HT 2021	VT 2022	HT 2022
Aspudden	42	42	197	149	138	138
Fruängen	-103	-103	-117	-117	-220	-364
Gröndal	2	2	14	14	35	35
Hägersten	73	73	95	95	108	108
Hägerstensåsen	51	51	55	119	-31	-31
Liljeholmen	24	24	-38	-38	-77	19
Midsommarkransen	130	83	96	96	37	37
Mälarhöjden	2	2	20	20	29	29
Västberga	51	115	70	70	5	5
Västertorp	-166	-166	-162	30	6	6
Totalt	106	123	230	438	30	-18

Baseras på Swecos befolkningsprognos 2019.

Nämnden har en plan för att hantera underskottet av förskoleplatser från 2023 - 2024. Nämnden överväger att etablera en tillfällig förskola på mark som tillhör Sisab, marken har nyttjats tidigare av tillfälliga moduler med tillfälligt bygglov.

Sammanställning av prognostiserad förskolekapacitet (negativt = underskott)

STADSDELSOMRÅDE	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Aspudden	135	143	150	128	96	69	71	76
Fruängen	-366	-226	-84	-66	-46	-24	-21	-17
Gröndal	57	54	58	62	69	77	79	83
Hägersten	84	19	-51	121	109	107	110	116
Hägerstensåsen	-40	-33	-26	-16	-3	11	13	16
Liljeholmen	56	126	408	347	311	278	285	300

STADSDELSOMRÅDE	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Midsommarkransen	-11	-61	-90	-112	-62	79	178	186
Mälarhöjden	33	23	22	149	143	128	129	130
Västberga	-109	-153	-102	-138	-36	-41	58	64
Västertorp	5	1	2	7	14	23	25	29
Totalt	-157	-107	286	481	596	707	927	983

Baseras på Swecos befolkningsprognos 2019.

En fortsatt utveckling av lokalbeståndet i stadsdelsområdet är viktigt för att kunna möta behovet då befolkningen fortsätter växa i hög takt. Flera förskoleprojekt i tätbebyggda stadsdelar har omfattande begränsningar med små utsläppsgårdar och för liten lokalkapacitet.

Nämndens bevakning av storleken på förskolegårdar har medfört att nytillkomna projekt når en förskolegård om minst 10 kvm per barn. Förvaltningen noterar ett utökad stöd och intresse av tillräckliga förskolegårdar vid markanvisningar till bostadsutveckling.

Stadsdelsförvaltningens rutiner och samverkan mellan stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret ger ett bättre resultat då alla strävar åt samma håll i högre utsträckning om större förskolegårdar.

Sammanläggningen medför att behoven av förskoleplatser behöver ses över igen och prövas efter nya förutsättningar. En översyn av nämndens sammanslagna resurser kommer inledas under hösten 2020.

Planerade lokalförändringar under den första planeringsperioden

Stadsdelsnämndens förslag till hantera behovet av förskoleplatser den första planeringsperioden redovisas i nedan tabell. Tabellen visar hur kapaciteten förändras i nämndens verksamheter. Förändringarna gällande avveckling av lokaler består främst av lokaler med tillfälligt bygglov. Undantaget är Skogsglántan som avvecklas p.g.a. att lokalen är undermålig ur ett verksamhetsperspektiv och ett fastighetsperspektiv. Förskolans gård är dessutom också i behov av upprustning. Det andra undantaget gäller förskolan Pytsen där förvaltningen planerar en ombyggnation eller nybyggnation för att utöka kapaciteten och ersätta en eftersatt byggnad. Detta projekt sker i samverkan med utbildningsnämndens planerade ombyggnation av Nybohovsskolan. Av 21 planerade projekteringar nedan, hanterar Sisab 6 st. fristående förskoleprojekt. Resterande projekt är konkreta planer som stadsdelsförvaltningen planerat med byggherre i samband med dess bostadsutveckling. Fler detaljplaner diskuteras men har inte konkretiserats ännu. Nämnden planerar för 25 förskoleplatser per 100 bostäder i de detaljplaneområden som diskuteras utöver nedan projekt i de stadsdelar där behovet ligger i balans.

Tabell över planerade kapacitetsförändringar

Förskola / projekt	T y p	A v d	HT 20	VT 21	HT 21	VT 22	HT 22	23	24	25	26	27	28	29	30
Ellen Fries	A	8	-	-	-	-	-145	-	-	-	-	-	-	-	-
Ellen Fries 2	P	8	-	-	-	-	-	-	-	128	-	-	-	-	-
Fader Bergström	P	4	-	-	-	-	-	-	-	-	64	-	-	-	-
Flyttfågeln	A	3	-	-48	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Flyttfågeln 1	P	8	-	128	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hanna Rydh	A	6	-	-	-	-105	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hanna Rydh 2	P	8	-	-	-	-	-	-	128	-	-	-	-	-	-
Hökrossen	P	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	96	-
Kobran	P	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	96	-
Lignum	P	5	-	-	-	-	-	80	-	-	-	-	-	80	-
M15, kv 2	P	4	-	-	-	-	-	64	-	-	-	-	-	64	-
M15, kv 3	P	4	-	-	-	-	-	-	-	64	-	-	-	-	-
M22	P	4	-	-	-	-	-	-	-	64	-	-	-	-	-
Mellanberget	A	8	-	-	150	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Metronomen	P	4	64	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mikrofonen	A	6	-	-	-	-	-	107	-	-	-	-	-	-	-
Packrummet	P	6	-	-	-	-	-	96	-	-	-	-	-	-	-
Pytsen	A	5	-	-	-	-	-	-80	-	-	-	-	-	-	-
Pytsen 2	P	8	-	-	-	-	-	-	-	128	-	-	-	-	-
Skattsedeln	P	4	-	-	64	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skogs- gläntan	A	3	-47	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Teater- sällskapet	P	1 2	-	-	192	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Telefonplan	P	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	128	-	-
Telefonplan	P	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	64	-	-	-
Telefonplan, höjden	P	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	96	-	-	-
Viridum	P	5	-	-	-	-	-	-	-	80	-	-	-	-	-
Årstabergrs- vägen	P	6	-	-	-	-	-	-	-	96	-	-	-	-	-
Årstaäng	P	6	-	-	-	-	96	-	-	-	-	-	-	-	-
Totalt			17	80	106	-105	-49	53	128	560	64	160	128	336	0

Sammanläggningen medför att behoven av förskoleplatser behöver ses över igen och prövas efter nya förutsättningar. En översyn av nämndens sammanslagna resurser kommer inledas under hösten 2020.

4.2.3 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2031-2040 (andra planeringsperioden)

Lokalbehov under den andra planeringsperioden

Enligt Swecos befolkningsprognos växer befolkningen under den andra planeringsperiodens 10-årsperiod med drygt 700 barn år 1 - 5. För att klara den tillväxten behöver nämnden under perioden tillse att kapaciteten utökas med ca 18 avdelningar.

Planerade lokalförändringar under den andra planeringsperioden

Nämnden planerar tillse att behovet av verksamhetslokaler för pedagogisk verksamhet täcker nämndens behov under den andra planperioden. Nämnden kan inte i nuläget specificera de byggprojekt som kommer behöva aktualiseras under den perioden.

4.2.4 Enskilt driven förskola eller fristående skola

Nuläge 31 januari 2020

I Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde drivs 17 förskolor i enskild regi med 899 barn i förskoleålder införskrivna i förskoleverksamheter som drivs i enskild regi. Kapaciteten bedöms ligga på ca 1 006 förskoleplatser. Frånfallet av ca 100 st. platser beror på att enskilt drivna förskolor inte lyckats utnyttja sin lokalkapacitet fullt ut.

Lokalförändringar enskilt driven förskola eller fristående skola

Enligt förvaltningens sammanställning beräknas ca 416 nya förskoleplatser tillkomma i enskild regi fram t.o.m. 2030. Dessa projekt ligger i stadsdelarna Liljeholmen, Mälarhöjden och Hägersten. Förvaltningen ställs inför svårigheter att bedöma behov av kommunal kapacitet p.g.a. ovan nämnda kapacitets bortfall för förskolor som drivs i enskild regi. Andelen förskolor som drivs i enskild regi är ca 17 % +/- 1 % i stadsdelsområdet över kommande planperiod om 10 år.

4.3 Annan kommunal verksamhet

4.3.1 Nuläge 31 januari 2020

I nuläget har nämnden 28 lokaler som används för övriga verksamheter. Av dessa lokaler utgör förvaltningskontoret den största lokalen som omfattar 5170 kvm. Förvaltningskontoret utgör även den största utgiftsposten med en årshyra om ca 13 mkr. Inför sammanslagningen med Älvsjö har förvaltningen påbörjat ett lokalresursutbyte för att effektivisera gemensamma lokalresurser. Sammanslagningen den 1 juli kommer innebära en gemensam översyn av de båda nämndernas totala lokalresurser för att optimera nämndens resursutnyttjande.

Sammanläggningen innebär även att förvaltningskontoret i Telefonplan planeras utökas med 1300 kvm vilket medför en planerad årshyra fr.o.m. 1/7 på 16,6 msek.

I samband med sammanslagningen effektiviseras förvaltningsområdets kontorsutnyttjande genom att de båda förvaltningarna planeras verka från Telefonplan med ett gemensamt förvaltningskontor. I samband med sammanslagningen flyttar även enheter inom avdelningen för social omsorg in i den planerade utökade införhyrningen av förvaltningskontoret som innebär en besparing om ca 2 miljoner kronor i årshyra. Omflyttningarna ökar det nya förvaltningskontorets nyttjande från 16,2 kvm kontorsyta per anställd till 15,1 kvm kontorsyta per anställd.

Nämnden etablerade vid årsskiftet en ny lokal för fritidsverksamhet i Fruängen. Verksamheten bedrivs nu i bibliotekets f.d. lokaler i Fruängen centrum och invigdes i januari 2020.

4.3.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet

Behovet av nämndens administrativa lokaler, lokaler inom individ- familjeomsorg, fritidslokaler och övriga lokalbehov mäter inte stadsdelsnämnden efter särskilda nyckeltal. Exempelvis påverkas inte behovet av ett större förvaltningskontor p.g.a. att befolkningen växer med 1 000 individer under ett år. Behovet av förvaltningskontorsyta påverkas i högre grad av politiska beslut eller av organisationsbeslut. Detta innebär att lokalbehovet inom andra kommunala verksamheter ofta utreds i samband med politiska ambitioner. Olika politiska ambitioner kräver olika mål för att planera nämndens lokalresurser.

Förvaltningen deltar tidigt i stadsbyggnadsprocessen för att kunna påverka utbyggnadstakten av lokaler för andra kommunala verksamheter och svara mot behovet av nämndens politiska ambitioner. Förvaltningen följer löpande efterfrågan från befolkningen och redovisar löpande befolkningsbehov för nämnden.

I ett övergripande perspektiv ser stadsdelsnämnden över möjligheter till att öka lokalers nyttjandegrad inom ett helt dygn genom att verksamheter med olika tidsscheman samutnyttjar lokaler i en högre utsträckning. På sikt behöver användandet av befintliga lokaler ses över i flera perspektiv. Flexibiliteten i nämndens alla lokaler behöver öka för att ge utrymme för konjunktursvängningar.

Sammanläggningen medför att behoven behöver ses över igen och prövas efter nya förutsättningar. En översyn av nämndens sammanslagna resurser kommer inledas under hösten 2020.

Planerade lokalförändringar för år 2021-2030 (första planeringsperioden)

Nämnden har under en längre period haft en ambition att etablera en ungdomsgård och en ungdomsmottagning i Liljeholmen för att hantera en strategisk knutpunkt optimalt med ett stort antal gymnasieelever. Förvaltningen utreder för närvarande möjligheter att etablera en lokal för sådana verksamheter på en fastighet i Liljeholmen och hyser en förhoppning om att realisera detta i början av planeringsperioden.

Nämnden planerar under 2020 flytta in verksamheter under avdelningen för social omsorg till förvaltningskontoret i Telefonplan och därmed avveckla lokaler på Katrinebergsbacken vilket reducerar kontorsytan med 724 kvm.

Stadsdelsnämndens administrativa lokaler behöver sannolikt utöka antalet kontorsplatser under planperioden, vilket kan ske genom en effektiviserad användning genom ombyggnation till öppna kontorslandskap. Detta kan enligt vissa indikationer öka kapaciteten med så mycket som nästan 80 % på vissa kontorsdelar.

Förvaltningen ser vissa behov av att justera nämndens gemensamma lokalresurser för övriga kommunala verksamheter inom planperioden. Sammanslagningen medför att dessa förändringar behöver ses över igen och prövas efter nya förutsättningar. En översyn av nämndens sammanslagna resurser kommer inledas under hösten 2020.

Planerade lokalförändringar för åren 2031-2040 (andra planeringsperioden)

Nämnden ser vissa behov av att justera stadsdelsområdets gemensamma lokalresurser för övriga kommunala verksamheter under den andra planeringsperioden. Sammanslagningen medför att dessa förändringar behöver ses över igen och prövas efter nya förutsättningar. En översyn av nämndens sammanslagna resurser kommer inledas under hösten 2020.

4.4 Övrigt

4.4.1 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Förvaltningens bedömning av hyreskostnadsutvecklingen för nämndens lokaler redovisas i tabell nedan. Bedömningen är en sammanvägning mellan befintliga hyreskostnader och planerad kommande utökad införhyrning samt planerad avveckling.

Hyreskostnadsutveckling den första planperioden (Mkr)

Verksamhet	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Total lokalhyra	131	138	138	139	142	152	160	165	176	183	186
-varav hyra förskolelokaler	104	109	109	110	114	123	131	137	148	154	157

4.4.2 Samverkan

Nämnden strävar efter en effektiv resursanvändning och därmed ett effektivt lokalutnyttjande och samverkar mellan olika verksamheter inom nämnden samt med andra nämnder inom staden. Ett exempel på sådan samverkan är nämndens uthyrning av förskolelokaler på Isgränd i Västertorp där Hägersten-Liljeholmen tog tillbaka lokaler förra året som behövdes när en förskola revs för att byggas ut i området.

Nämnden samverkar exempelvis även kring resursanvändningen när enstaka behov uppstår av större samlingslokaler. En pågående kommande samverkan med utbildningsnämnden har inletts gällande ombyggnationen av Nybohovsskolan. En samverkan mellan olika nämnder sker inte alltid helt friktionsfritt eftersom varje nämnd har sitt ansvarsområde och behov.

En utmaning med samverkan mellan olika nämnder inom staden är svårigheter att enas kring olika ekonomiska konsekvenser av utbytesmöjligheter. En förbättringspotential för staden är tydligare riktlinjer kring ekonomiska kostnadsfördelningar vid samverkan mellan olika

nämnder då en uppenbar besparing uppstår för staden som helhet. En sådan modell skulle kunna utgå från en möjlighet att söka bidrag för den nämnd som drabbas av högre kostnader då staden som helhet tjänar ekonomisk på utbytet av resurserna.

4.4.3 Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år

En sammanställning av nämndens lokaler som kan sägas upp inom en 3-årsperiod är framtagen enligt stadsledningskontorets anvisningar. Sammanställningen redovisas i en förvaltningsintern uppföljning. Uppföljningen sker tertialvis genom rapportering till avdelningschefer och stadsdelsdirektör.

Förvaltningen har en förhållning till varje enskild införhyrning och en tilltänkt strategi utifall en lokal sägs upp av hyresvärden. I händelse av en uppsägning utförs en omprövning av strategi och förhållning till hyresobjektet.

Nämnden avser förfina och utveckla dessa strategier ytterligare genom att identifiera viktiga processer inom lokalförsörjningen samt förtydliga roller och ansvar i varje delprocess. Förvaltningen ser exempelvis möjligheter att säkerställa en noggrannare uppföljning att motparters avtalsskyldigheter efterlevs.

5 Övriga redovisningar

Taxor och avgifter

Inga andra taxor eller avgifter planeras än de som beslutas av kommunfullmäktige.

Gunilla Davidsson
stadsdelsdirektör

Lars Wennberg
stabsstrateg

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Davidsson, stadsdelsdirektör	2020-04-07
Lars Wennberg, stabsstrateg	2020-04-07